

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Jon Təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pİK in. In təmäte naoa mİN u: Namnusən Təwir İtəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwİN kəm pah? Təmäte naoa u tatuwİN kəm netəmim məmə okotən nİpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasİK, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasİKən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha nİməfak, kən netəmim rafİN rəha nİməfak koatİsİai-in. In tolkeike məmə netəmim rafİN okotİtun wİR rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eİuə tətən, məto netəmim kotİtun nahtosİg-inən nəghatən eİuə mİN e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-İarəp wİR məmə İesu in nəti UhgİN, kən netəmim rafİN İtəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən İtulİN. Kən Jon tolkeike məmə otən-İarəp ətuatİp məmə İesu in nəti UhgİN, kən İesu in UhgİN pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-İarəp namnusən mİN neen rəha İesu İtəm naoa mİN rəha Matİu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən

in tolkeike mämə in otäg-ətuatip-in nətəligən mīn
neen itəm netəmim koatən e Iesu.

Nəghatən Rəha Uhgīn Təmuwa Etəmim, in Iesu

¹ Aupən agin, e nətounən nian, Nəghatən tinatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgīn, kən Nəghatən u, in Uhgīn. ² E nəukəti nian, in tinəmatig rəkis ilau Uhgīn, ³ kən Uhgīn təmöl natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgīn təmöl, nat kitiah ne tikə mämə Nəghatən u təsölən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpīn napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgīn təmahl-ipa tuwa, nərgīn u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp mämə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nīpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, mətə in təmuwa əm mämə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpīn netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnapīn mämə Uhgīn təmöl nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, mətə netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikīn, mətə natiman mīn koatəuhlin məntaalət kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Mətə netəmim rafin itəm kəmos in nīkilat

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təmətə naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves mīn u. † **1:9:** 1 Jon 2:8

tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgın mın.‡
 13 Nenəti Uhgın mın əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata mın, məto ilat kotaiir wi mın e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm. §

14 Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərıoah e nəwırən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah mın e nıpahrienən.*

15 Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mın əh-ikin tatarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsaiirən əh, in tınəmatig lilin rəkis.’ ”

16 Kən in tərıoah e nəwırən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwırən əh rəhan, nian rafın in tatos-ıpa, matos-ıpa, matos-ıpa, kəm kitat rafın.

17 Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgın təmos-ıpa aupa, Moses in suatıp ron, məto İesu Kristo in suatıp rəha nəwte-inən nəwırən əh ne nıpahrienən rəha Uhgın kəm kitat. †

18 Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgın, itəm in iuəhkır o noane-nau rəha Tata Uhgın, in təmol əp Uhgın kəm kitat kən kotitun. §

‡ 1:12: Kal 3:16 § 1:13: Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * 1:14: Fil 2:7;
 1 Tim 3:16 † 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2
 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4

Jon tāmən māmə sənəmə in Kristo itəm Uhgîn tāmən māmə otahl-ipa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol mīn e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mīn neen ne Lifaet mīn un, netəm kotasitu e pris mīn e Nimə Rəha Uhgîn, māmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, māmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon tāmətul-arəp matən-iarəp in.

²⁰ Nian ilat kəmotətapəh ron, in tāməsəhluaiginən, mətə tāmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat māmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgîn tāmən māmə otahl-ipa.”

²¹ Kən ilat kəmotən māmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Mətə Jon tāmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mīn ron māmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgîn itəm kəmatən aupən māmə otəpanuwa?”†

Mətə Jon tāmə, “Kəpə.”

²² Kən ilat kəmotən māmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwīn motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

²³ Kən tən-ipən kəm ilat māmə, “Io u itəm ien rəha Uhgîn Aesea tīnəmən-iarəp rəkis aupən māmə, ‘Suah kit tətagət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən māmə, Otol-wir suatip rəha ləramərə.’”‡

²⁴ Nətəmim itəm kəməhl-ipa ilat, Farisi mīn neen əh-ikin, ²⁵ kən ilat kəmotətapəh mīn o Jon māmə, “?

* **1:21:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † **1:21:** Dut 18:15

‡ **1:23:** Aes 40:3

Okəmә sənәмә ik Kristo itəm Uhgın təmән mәмә otahl-ipa, kән sənәмә ik Elaija, kән sənәмә ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kән təhrol nakatol baptais e netəmim?”

²⁶ Kән tuhalpın matən mәмә, “Io iatol baptais e netəmim e nəhau, məto suah kit u ikin ilugin etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. ²⁷ Io etaupən, suah un in tatuarisig, məto in ilis, kән io ləhau ləhau əm, kән esahmen agin-əhən məmә ekol wək kit rəhan.” § ²⁸ Natımnat mın u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənıpən e nəhau Jotan. Ikin əh Jon tatol baptais e netəmim ikin.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgın

²⁹ Kəmən lawıgin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmә, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mın rəha nətueintən u. † ³⁰ Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat məmә, ‘Io etaupən, kən suah kit mın əh-ikin tatuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inu nian eməsaiirən əh, in tınəmatig lilin rəkis.’ ³¹ Nian io ematəghat-in, kən io mın eməruru məmә in etəmim pah; məto emuwa matol baptais e netəmim e nəhau məmә ekol əp suah u kəm noanol mın rəha Isrel.”

³²⁻³³ Jon təmatətul-arəp matən məmә, “Uhgın təmahl-ipa io məmә io ekol baptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io mın eməruru

§ **1:27:** Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agin-əhən məmә ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim aupən kotəmә wək rəha nos-irəkisən put rəha iəramərə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agin. * **1:29:** Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † **1:29:** Hiprus 9:22,26

məmə suah u inu. Məto Uhgīn təmən-ipa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Narmīn Rəhak oteiuaiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narmīn Rəha Uhgīn.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmīn Rəha Uhgīn təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu məpələh-pər lan. ³⁴ Io ətuatip eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-iarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgīn pahrien.’ ”

Iesu təmətuoun mətəun-in rəhan netəmim

³⁵ Kəmən lawigin, Jon tətətig əpəh ikin kitiəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim. ³⁶ Kən nian niganəmti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! ! Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgīn!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətatig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nīpətīn u “!əgətun.”)

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs kəhaluwīn nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in məhaluwīn kuəplan ikin in tətətig ikin. Iuəhkir mitgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal min mətoarus tapinəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təməto Jon, nərgīn u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roiu agīn-əh mīn, in təmuwīn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nīpətīn u məmə, “Kristo,”

itəm Uhg̃in təmən məmə otahl-ipa.) ⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niḡanəmti Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, məto roiu okaun-in ətəgtəḡ ik məmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”[‡] e nəghatən Kris).§

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawiḡin m̃in, Iesu niḡin t̃inəht məmə otuw̃in-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.”

⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita.

⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses təməte rəkis rəhan nəghatən m̃in itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien m̃in rəha Uhg̃in aupən ilat m̃in kəmotəte rəkis nəghatən m̃in itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərg̃in u, Iesu.”

⁴⁶ Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Niḡim təht məmə nat w̃ir kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təw̃ir əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! ! Neiuəiuəən tikə lan!”*

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətəpəh o Iesu məmə, “? Nəmähro m̃itun məmə io etəm tol nulan?”

[‡] **1:42:** Niḡeti nərg̃in u Pita, in “kəpiel.” § **1:42:** Mat 16:18

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

⁴⁹ Kən Nataniel təmә, “!İəgətun! !Ik Nəti Uhgın! ! Ik Kig rəha noanol mın rəha Isrel!”

⁵⁰ Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “? Ik nəmatahatətə lak məto-inu io emən əm məmә enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nig fik? Ik onəpanəplan nat asol mın taprəkis-in itəm u.” ⁵¹ Kən mən mın məmә, “Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo mın rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteiuaiu moatuwa o Nəti Etənim.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat mın. ² Kən ilat kotaun-in-pən mın Iesu ne rəhan mın netənim, məmә ilat mın okotuwın e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafın wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək mın rəha marit məmә, “Itəmat

† **1:48:** Nig fik mın, ilat nig-kitun mın e nasumən ikin Isrel. Netənim koatun noalat, kən moatəpələh ahgın nımalilat. Koatəpələh ahgın pik nig fik iuəhkır o nımə rəhalat kən moatəfak məmә nıkilat otatəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmә okəm-naka təmatəpələh ahgın rəhan nig fik, kən nıkin təmatəht nəmegəhən rəha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.”
⁶ Nuwigi nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotaruətuəh e niğanəmti Uhgın. Nuwigi nat mın un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitiəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigi nat mın un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wır. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwın kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənim asgəwin, məto nəhau tınol rəkis wain lan. Məto etənim itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm mın əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən məmə, “Nian rafin netənim kotaupən motos-iarəp wain wır, kən uarisig netənim kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwır pikən. Məto ik natos əh itəm təwır muwa mətoarus-pa u-roiu.”
¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətin nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netənim mın, kəmotahatətə əskasik lan.

*Iesu təməhg-iarəp netənim itəm kotol maket e
 Nımə Rəha Uhgın*

*(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;
 Luk 19:45-46)*

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwın e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian mın ne rəhan netənim mın. Kən kəmotatig nian əkuəkır

əm əh-ikín əh. ¹³ Kən tɪnuwa iuəhkír o nian rəha lafet kit rəha noanol mɪn rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwɪn əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgín, Iesu təməplan netəmim itəm koatos mənɪ e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtɪn. Kən netəmim neen əh-ikín, ilat koatol senis e mənɪ rəha netəm ik pɪsɪn pɪsɪn mɪn. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mɪtəp netəm mɪn un ilat rəhalat kau mɪn ne sipsip mɪn məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgín. Kən in təməhtəg mənɪ rəha netəm mɪn u itəm koatol senis lan, kən təmահwin-ahwin rəhalat tepɪl mɪn. ¹⁶ Kən məhai ilat mɪn u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “! Otəmík nat mɪn un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makít!” ¹⁷ Kən netəmim rəhan, níkilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgín, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pík Nimə Rəham e níkik, níkik tatɪmɪs-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol mɪn rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmól məmə nəkítun nolən nat u? !Ol nəmtətɪn məmə otəgətun ətuatɪp kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkín Nimə u Rəha Uhgín, kən nian kɪsɪl əm, io ekiləkín mɪn tətul.”‡

²⁰ Kən netəm-iasol mɪn un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pík e nup ilat rafin foti-síkis motiləkín Nimə u Rəha Uhgín. ?Onakahrol nulan miləkín e nian kɪsɪl əm?”

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgın itəm Iesu tatəghat-in, in nıpətın. ²² Kən uarisig, nian in tınımıs rəkıs, kən mınəmegəh mın, kən rəhan netəmim mın, nıkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgın, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ıpən kəm ilat.

Iesu tınəmitun rəkıs nətəligən mın rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətətig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhəgo-inən, netəmim tepət kəmotəplan nəmtətın mın itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgın. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nıkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu titun rafın nətəligən rəha netəmim. §

3

Nikotimas təmuwın məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgın u, Nikotimas.* In Fərisi kit. ² Kən nian kit lapın, in təmuwın məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ıpən məmə, “İəgətun, itimat ekotıtun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgın təməhl-ıpa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsələn nəmtətın mın un ik nakatol okəmə Uhgın təsətigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ıpən kəm in məmə, “Nıpahrienən ağın u iatən-ıpınə kəm ik məmə, okəmə etəmim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəmərən rəha Uhgın.”†

§ 2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11 * 3:1: Jon 7:50-51; 19:39-42

† 3:3: Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18

4 Kæn Nikotimas, narmin tæmiwig pik, kæn mætəpəh ron məmæ, “? Etəm tinol iahgin rækis, otəhrol maiir mætmætig min? ! In okol tæsuwin minən e nærpi rəhan mama kæn maiir-pa min!”

5 Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Nipahrienən aġin u iatən-ipinə kəm ik məmæ, okəmæ etəmim tæsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgīn, okol tæsuwinən matig ahgin nærəməræn rəha Uhgīn.‡

6 Nipətītəm tətaiir əm e nita rəha etəmim əm, mətə Narmin Rəha Uhgīn əm un in tatol məmæ narmītəm tətaiir wi min. 7 Təsəwirən məmæ narməm otiwig mətə-inu emən-ipinə kəm ik məmæ, ‘Onəkotəkaike motaiir wi min.’ 8 Tahmen əm e nimətag tatisipə ikin kit, matelel nat matuwīn ikin kit itəm in tolkeike məmæ otuwīn-pən ikin. Natətə əm, mətə ik nəkəruru məmæ tæmisi-pə hiə, kæn matuwə hiə. Kæn e suatip kitiah əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgīn, mətə koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmaiir wi min.”§

9 Kæn əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu məmæ, “? Natimnat min un, otəhrol nulan muwa?”

10 Kæn Iesu təmæ, “Ik iəgətun asol rəha netəm Isrel. ? Təhrol nəkəruru natimnat min u?”

11 Nipahrienən aġin u iatən-ipinə kəm ik məmæ, nəghatən min u itəm ekoatən ilat, itimat ekotītun wir, kæn natimnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rækis. Mətə itəmat nəsothahətətəən e nəghatən min rəhatimat. 12 Io iatən əm natimnat min itəm katol e nətueintən əm u, mətə itəmat nəsothahətətəən e rəhak nəghatən. ? Kæn okəmæ ekən natimnat min itəm katol e Nego e Neai,

‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9

nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³ Suah kit təsuwɪnən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Məto Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmiləs narmi sinek kit, mətu-pər ilis e nig əfəməh kit, kən miləs-ipər.* Kən e nolən kitiah əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵ məmə netəm min u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin.

¹⁶ Tol nəhlan, Uhgın təmolkeike pik netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitiəh Əm, məmə netəm min u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotimisən, məto okotos nəmegəhən itulin.† ¹⁷ Uhgın in təməsahl-ipamən Nətin tuwa e nətueintən u məmə otən-iarəp nalpınən rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, məto in təməahl-ipa, məmə otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

¹⁸ “Etəmim itəm tətahatətə lan, Uhgın okol təsənən nalpınən rəhan, məto etəmim itəm təsahatətəən lan, Uhgın tinən rəkis nalpınən rəhan, məto-inu in təsahatətəən e Nəti Uhgın Noan Kitiəh Əm. ¹⁹ Uhgın tətakil netəmim e nolən u məmə, Nəhag-əhagən tinuwa rəkis e nətueintən, məto netəmim kəsotolkeikeən Nəhag-əhagən. Ilat kəmoatolkeike Napinəpən ilə, məto-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. ²⁰ Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, məto-inu in

* **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpin rəhan nolən min.

²¹ Məto etəmim itəm tatətəu-pən suatip rəha nıpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpin rəhan nolən kən matəgətun məmə in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgın.”

Jon Təməghat-in Min Iesu

²² Uarisig e natımnat min əh, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın e nıtən Jutia. Təmatig nuwəh məsin ilat min ikın əh, kən matol bəptais e netəmim. ²³ Məto e nian əh, Jon min, in tatol bəptais e netəmim əpəh ikın kit iuəhkır əm o Salim, nərgın u, Aenon, məto-inu, ikın əh, nəhau tərət ikın. Kən netəmim koatuwın ikın əh, məmə Jon otol bəptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsıləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e nıganəmti Uhgın. ²⁶ Kən ilat kəmotuwın kehm Jon, mətən-ipən kəm in məmə, “İəgətun, ik nəkıtun etəmim kit u aıpən itəlau min əpəh entənıpən-pən ikın e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tınatol bəptais e netəmim. Kən ilat rafın kınəatuwın ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitiəh ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ İtəmat u noatətul-pa ron io. İtəmat nəkotıtun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.’ Məto Uhgın təməhl-ıpa io məmə iakaupən

muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nima nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsaḡin məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nīkilat kotagien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəsaḡin əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io mīn esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nīkik tagien mərioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuaiu.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat mīn u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nəniarəpən natimnat itəm in təməplan kən mīnəto rəkis, məto etəmim kit ne təsaḡatətəən e rəhan nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətaḡatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uḡin təmən, in nīpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uḡin təmahl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən mīn rəha Uḡin. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən mīn rəha Uḡin məto-inu Uḡin təmos-ipən Narmin Rəhan tərīoah lan, okol kəsolan mak lan kəsehmən namnun. ³⁵ Əwəh, Tata Uḡin in tolkeike pik Nətīn əh, kən in tinələḡəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmīn. ³⁶ Etəmim u itəm tətəḡatətə e Nətī Uḡin u, in tatos nəmegəḡən itulīn u, namnun tikə. Kən məto, etəm tatəḡt nəwīa Nətīn u, in okol təsosən nəmegəḡən itulīn u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol

nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tikə.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tınatiuw-pa netənim tepət kinotuwa ron, kən in tatol bəptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netənim rəha Jon. ² (Məto nıpahrienən sənəmə Iesu in tatol bəptais elat, netənim min əm rəhan ilat kotol bəptais e netənim.) ³ Kən nian Iesu tınitun məmə Farisi min kinotəto nəghatən əh, kən in təmiet e Jutia mitəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwın ikın əh, təmən mə otəkəike muwin-pən Sameria ikın.* ⁵ Kən in təmuwin-pən e taon kit e Sameria, nərgın un, Saeka. Taon əh, in iuəhkır o nıməptən kit itəm aupən Jekop in təmətatıpən† kəm nətin u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikın. Kən Iesu tınəpou agın, məto-inu in təmalıwək e suatıp əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkır o wel, mitameg. E nian əh, in tınol tina.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netənim min kəmotuwın əpəh e taon, məmə okotos-nəmtin nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsın kəm io. Ekolkeike məmə ekənım.”

* **4:4:** E nian əh, tiəkis o netəm Isrel məmə okotuwın ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nəhmən, netəm Sameria ilat kotamkımik e nıganəmti Uhgın. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32
‡ **4:6:** E nian əh, mitgar tınətul ətuatıp.

⁹ Kæn pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kæn io pətan Sameria. ? Təhrol nakatətapəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanim kələhən nəhau e panikin kitiah.

¹⁰ Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgın tolkeike məmə otos-ipinə kəm ik. Kæn ik məruru mın io, io u, iatətapəh-in-pinə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkitun, ik onakətapəh-in-pa nəhau ron io. Kæn io oekos-ipinə nəhau megəh.”§

¹¹ Kæn pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkıt tikə, kæn wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu əhrol minu lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aypən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kæn in təmatətu nəhau ikın nımın, ilat nenətin mın, ne rəhan mın kau mın. ? Kæn təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kæn Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənim nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa mın.

¹⁴ Məto etəmim itəm otənim nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaoa mınən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm titapuəl-apuəl mətaiu əpəh imə e nikin nian rafin, matos-ipən nəmegəhən itulın kəm in, itəm otəsolən namnun.”†

§ 4:10: Pətan u təməsitun wirən nipəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nipətin ətuatip un nəmti nəhau kit itəm talien mitapuəl-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atip in, məmə Narmın Rəhan in tatos-ipən nəhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * 4:14: Jon 6:35 † 4:14: Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38

15 Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikin-u, mətu nəhau.”‡

16 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwın maun-in-pən rəham iaguıhl, kən muea ikin-u.” 17 Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “Io rəhak iaguıhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguıhl tikə. 18 Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iaguıhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpahrienən.”

19 Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. 20 Tıpitimat min aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

21 Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nıpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min. 22 Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotıtun in, məto-inun suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netənim in təmiş-pa etimat, netəm Isrel. § 23 Məto otəsuwəhən, nıpahrienən məmə nian əh tınuwa rəkis, nian Narmın Rəha Uhgın in otasitu e iəfak pahrien min, mol ilat məmə ilat okotıtun wir

‡ 4:15: Jon 6:34 § 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9

Uhg̃in m̃m̃m̃ə Uhg̃in u, in Uhg̃in pahrien, k̃ən mol ilat m̃m̃m̃ə ilat okot̃əfak k̃əm in e ñikilat pahrien. M̃əto-inu Tata Uhg̃in in tateg̃əs-in iəfak m̃in it̃əm koatol ñəhlan. ²⁴ Uhg̃in in s̃əñm̃m̃ə et̃əmim. K̃əp̃ə. In ñarmin. Tol ñəhlan, k̃ən net̃əmim it̃əm koat̃əfak k̃əm in, ilat kot̃ək̃əike mot̃əfak k̃əm Uhg̃in m̃m̃m̃ə Uhg̃in u, in Uhg̃in pahrien, k̃ən ilat kot̃ək̃əike mot̃əfak k̃əm in e ñikilat pahrien e ñəsañəñən r̃əha Ñarmin R̃əhan.”

²⁵ K̃ən p̃ətan u, t̃əm̃ən-ip̃ən k̃əm in m̃m̃m̃ə, “Io eñitun m̃m̃m̃ə Mesaea u, ot̃ək̃əike muwa. Inu, k̃ətaun-in m̃m̃m̃ə Kristo it̃əm Uhg̃in t̃əm̃ən m̃m̃m̃ə otahl-ipa. K̃ən nian otuwa, k̃ən in t̃itun ñən-iar̃əp̃ən nat̃imnat rafin k̃əm kitat.”*

²⁶ Iesu t̃ən-ip̃ən k̃əm in m̃m̃m̃ə, “Io u inu, † iat̃əghat k̃əm ik.”‡

²⁷ K̃ən roiu ag̃in-əh, net̃əmim r̃əha Iesu k̃əmot̃it̃əlig-pa m̃in. K̃ən narm̃ilat t̃əmiwig̃ p̃ik nian k̃əmot̃əplan in tat̃əghat ilau p̃ətan kit. M̃əto ilat kit t̃əm̃əs̃ətap̃əh̃ən ron m̃m̃m̃ə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik nat̃əghat k̃əm p̃ətan əh o naka?”

²⁸ K̃ən p̃ətan u, t̃əmap̃əs r̃əhan nuwig̃i ñəhau tat̃əp̃əl̃əh, m̃it̃əlig̃ muw̃in əp̃əh e taon. T̃əmuw̃in mat̃ən-ip̃ən k̃əm net̃əmim ik̃in əh m̃m̃m̃ə, ²⁹ “Eh.

* **4:25:** Net̃əm Sameria k̃əmot̃itun e naoa r̃əha Dut 18:15-19 m̃m̃m̃ə Kristo in ot̃ən əp̃ k̃əm ilat nalp̃ək̃aũən r̃əha Uhg̃in k̃əm ilat. † **4:26:** E kopi oas m̃in neen r̃əha Niutesteman it̃əm k̃əməte e ñəghat̃ən Kris aup̃ən, ñəghat̃ən u r̃əha Iesu, “Io u inu,” t̃əm̃ən ik̃in-u ne ik̃in t̃ep̃ət m̃in e naoa u, in tahmen ahmen əm e ñəghat̃ən kit it̃əm Uhg̃in t̃əmat̃ən o ñən at̃ip̃ən ñərg̃in k̃əm Moses, mat̃ən m̃m̃m̃ə, “Io Etat̃ig.” Onakehm e naoa r̃əha Eks 3:14-16. Iesu tat̃ən ñəghat̃ən əh, matol əp̃ in m̃m̃m̃ə in Uhg̃in. Iesu in tat̃ən m̃m̃m̃ə in Uhg̃in, k̃ən mat̃ig̃ mat̃ən m̃in m̃m̃m̃ə in Kristo it̃əm p̃ətan əh tat̃ən. ‡ **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37

Otuwîn-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat mîn itəm io ematol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgîn təmən məmə otahl-ipa?”³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, mînoatuwîn məmə okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e nagwənən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nîkin məmə, “Təgətun, ik agwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nigak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.”§

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kînoatətapəh-ətapəh olat mîn məmə, “?Təhro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

³⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgîn təmahl-ipa io iakuwa, kən nagwənən u nigak, məmə iakatol natimnat itəm in tolkeike məmə oekol.* Kənu iakol rafin wək mîn itəm in təmos-ipa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmə okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e nasumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nîmalîlat tînapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.†

§ 4:32: Job 23:12; Jon 6:27 * 4:34: Jon 5:30, 8:29 † 4:35: Nian Iesu tatəghat-in nagwənən e nasumən itəm nîmalîlat tînapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kînotətul matip rəkis. Sotolən kəmîn motapîl o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgîn təhmen-pən əm e netəm koatol kəmîn o nəuləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənən təpanəmîtə.’ Kəpə, netəmim kînatətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgîn.”

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tīnuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənan u, in təməulək in o nəmegəhən lili. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tatəulək in mos matuwa, ilau kərən nīkilau otagien. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwīn mə otasum, məto etəm pišin kit min otəulək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in nīpahrienən. ³⁸ Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwīn motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pišin min, ilat kəmotasum in. Kən itəmat nīnoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwīn motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwīn motatig ilat min. Kən Iesu təmuwīn moatatig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netəmim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ipa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm emotəto rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

*Iesu təmol-wir nati
etəm-iasol kit rəha kig*

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikīn əh, in təmiet muwīn Kalili. ⁴⁴ Məto-inu aupən, in təmatən məmə ien min rəha Uhgīn, natiməlat

‡ 4:42: 1 Jon 4:14

mìn, ilat kəsotisiai-inən ilat. § 45 Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwın Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat mìn itəm in təmol ikin əh. Kən nian İesu təmuwın Kalili, nıkilat təmagien ron.

46 Kən İesu təmıtəlig-pən mìn e latuənu Kena, əpəh Kalili. İkin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətin kit tatimıs. 47 Kən nian suah u təməto məmə İesu təmısi-pən u Jutia mınuwa rəkıs Kalili, kən in təmuwa məplan İesu. Kən mən-ıpən ron məmə oteıuıu muwın əpəh Kapaneam kən mol-wır nətin. Məto-inu suakəku nol otimıs.

48 Kən İesu tən-ıpən kəm suah un məmə, “! Nəman! İtəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin mìn ne natimnat mìn itəm narmıtəmat otıwıg ron aupən, kənu uarisıg un, nəpanotahətətə lak. Məto okəmə nəsotəplanən, okol nəsotahətətən lak.”

49 Kən suah un təmə, “! Etəm-iasol, awı! ! Pəs kian uəhai əm! ! Otəsuwəhən roıu nətik tımıs!” 50 Kən İesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Uwın; nətim otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahətətə e nəghatən rəha İesu kən mıtəlig.

§ 4:44: Nat əpnapın İesu təmaıir latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netəmim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatıg nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm İsrıl e Jutia ne Kalili tıpət kəsotahətətən pahrien lan, rəhalat nahətətən tımətmətıg əm lan, nian kotəplan in tatol nat pıspıs neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatıg e taon u Saika, ilat kəmotahətətə pahrien lan, məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11

⁵¹ Nian in tæmatuwîn əh e suatip, tæmæplan rəhan iolwæk mîn, kæn ilat kotən-ipən kəm in məmæ, “Rəham suakəku tinəmegəh rəkis.” ⁵² Kæn in tæmätapəh olat məmæ, “?Təməwîr e nian naka?” Kæn ilat kəmotən-ipən kəm in məmæ, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.” ⁵³ Kæn suah un, təmîtun məmæ, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmæ, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kæn in ne rəhan mîn, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kæn mol nəmtətin kit.

5

Iesu tæmol-wîr suah kit əpəh iuəhkîr e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu tæmər muwîn e taon u Jerusalem, mətə-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikîn əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikîn, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgîn məmæ Petseta. Kæn nimə kit tatətul iuəhkîr o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkîr o ket u e fenis rəha taon u, nərgîn u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kæn ikîn əh, e feranta mîn, netəm koatimis tepət koatapil əh-ikîn. Neen niganəmtilat təpis, kæn neen nelkilat tərət, neen mîn nipətilat nəwtain təmimis.*

* **5:3-4:** E kopi oas mîn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmæ, “Ilat koatapil ikîn əh moatəsahgin noan əh məmæ otəloal. 4 Meto-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgîn tuwa, muwîn e noan əh, kæn mol tatəloal. Kæn nian okəmæ nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwîn e nəhau, nat əpnapin tatos nimisən naka, mətə rəhan nimisən otəwîr.”

⁵ Kən suah kit əh-ikin əh tətəpəl. In təmatimis minos rəkis nup tate-eit. ⁶ Kən Iesu təplan suah un tətəpəl, kən in minitun məmə suah u təmis nuwəh məsin, kən tətəpəh ron məmə, “?Tahro? ? Nakolkeike məmə onakəwir?”

⁷ Etəm tatimis un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etənim tikə məmə otələs io meiuaiu muwin e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafin, io etalkut pik məmə ekeiuaiu muwin e noan əh, məto netənim neen ilat kotəprəkis-in io moteiuaiu motuwın. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nimitiwın maliwək matuwın.” ⁹ Kən roiu ağin suah apon təməwir min. Kən maiuaiu rəhan nimitiwın mos matuwın.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,† ¹⁰ kən netəm-iasol min rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tinəmegəh e rəhan nimisən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nimitiwın.”‡ ¹¹ Kən in tən-ipən kəm netəm min u məmə, “Məto suah u təmol-wir io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nimitiwın maliwək matuwın.”

¹² Kən ilat kəmotətəpəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

¹³ Məto suah un təruru nərgi Iesu, məto-inu netənim tətət ikin əh, kən Iesu təmikə-pən əm əh ilugin elat.

¹⁴ Kən uarisig, Iesu təməplan suah un e Nimə Rəha Uhgın, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! ! Əplan-tu! !Ik ninəwir rəkis! Məto onatəto ik məmə

† 5:9: Sapat: Əplan e tiksonari. ‡ 5:10: Jer 17:21

nəsol mīnən təfagə rat mīn. Okəmə nakol, nəratən kit otīlēs mīn ik, itəm tərāt təhmīn mīn.”

¹⁵ Kən suah apon təmuwīn mən-ipən kəm netəm-iasol mīn rəha Isrel məmə, “Suah u itəm təmol-wīr io, nərgīn un, Iesu.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kīnoatītəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, mətō-inu ilat kotəplan in tatol natīmnat mīn tol nəhlan e nian rəha Sapat. § ¹⁷ Mətō Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafīn rəhak Tata tatol əh wək, kən io mīn oekatol wək.”*

¹⁸ Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təkaskīk təhmīn mīn, məmə okotohamnu in tīmīs. Mətō-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, mətō nat in iahgīn pīk, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatīp Uhgīn, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatīp e Uhgīn. †

*Iesu in tərəmərə
mətō-inu in Nəti Uhgīn*

¹⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agīn un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgīn təruru nolən nat kit e rəhan atīp əm nətəligən. Tītun əm nolən natīmnat mīn un itəm Tata Uhgīn tatol, mətō-inu natīmnat rafīn u itəm Tata Uhgīn tatol, Nətin, in mīn in tatol. ‡ ²⁰ Nətin tītun nolən nəhlan, mətō-inu Tata Uhgīn tolkeike pīk Nətin, kən in tatəgətun kəm in natīmnat rafīn itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun mīn natīmnat mīn kəm

§ **5:16:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətē e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoategəs-in suatīp o nohamnuən in.” * **5:17:** Jon 14:10

† **5:18:** Jon 10:30,33; 19:7 ‡ **5:19:** Jon 14:10

in itəm iahgin mīn kotaprəkis-in in mīn u, məmə otol itəmat narmītəmat tatiwig pīk ron.

21 “Məto-inu Tata Uhgīn tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh mīn, kən e nolən kitiəh əm, Nətīn titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netəmim itəm nīkin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. § 22 Məto-inu sənəmə Tata Uhgīn itəm in otakil netəmim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətīn,* † 23 məmə netəmim ilat rafin okotisiai-in Nətīn, tah-men əm məmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgīn. Etəmim itəm təsisiai-inən Nətīn, okol təsisiai-inən Tata Uhgīn u itəm təmahl-ipa Nətīn.‡

24 “Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgīn itəm təmahl-ipa io iakuwa, in tīnatos nəmegəhən itulīn. In okol təsətulən e nīganəmtək məmə oekən-iarəp nalpīnən rəhan. In tīnagīm rəkis e nīmīsən, kən mīnuwa o nəmegəhən. § 25 Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tīnuwa rəkis, netəm mīn u kəmotimis, ilat okotəto nəwia Nətī Uhgīn, kən netəm mīn u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. 26 Tata Uhgīn in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiəh əm, in təmol mə Nətīn in mīn Nəukəti Nəmegəhən,* 27 kən in təmələhəu-pən

§ 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kən mītun məmə Iesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm mīn un itəm nīkin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə Iesu təməsuwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpīnən rəhatat, məto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 ‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4

nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən mīn rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

²⁸ “Təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotimis okotəto nəwia Nətin, ²⁹ kən ilat okotətul e rəhalat mīn suwit, ilat mīn u aupən kəmoatol nolən wir mīn okotəkəike motətul mīn motos mīn nəmegəhən, məto itəm mīn aupən ilat kəmoatol nolən rat mīn, ilat okotəkəike motətul mīn e nīmīsən kən motətul e niganəmti Tata Uhgīn məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpīnən.†

³⁰ “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atip əm nəsanənən. Io iakatakil nolən mīn rəha netəmim mīn, məto iatol ətuatip əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekītun mə ekol tətuatip, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgīn itəm təməhl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruəsanən Iesu

³¹ Okəmə io pīsīn əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § ³² Məto suah kit mīn əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekītun məmə nəghatən mīn u rəhan itəm tatən lak in nīpahrienən.*

† **5:29:** Netəmim itəm kotahatətə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netəmim itəm kəsotahatətəən lan, ilat okotos nalpīnən lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natimnat mīn itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgīn tatos-ipən nahatətəən kəm netəmim əpnapīn əm, kən matig masitu mīn elat məmə okoatol natimnat wir mīn. ‡ **5:30:** Jon 8:16 § **5:31:** Dut 17:6; 19:15

* **5:32:** Jon 8:17-18

³³ “Aupən, itəmat nəmotahl-ipən rəhatəmat mīn netəmim məmə okotuwīn motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nīpahrienən.†

³⁴ Iatəghat nulan, məto esagīlēn e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsolən nulan.‡ Iatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgīn otosmegəh itəmat. ³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wīr, kən nīkitəmat təmagien ron o nian təkuəkīr əm.

³⁶ “Məto rəhak wək mīn, ilat mīn koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən mīn un Jon təmatən. Wək mīn un, rəhak Tata təmos-ipa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək mīn u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ipa io.§ ³⁷ Kən Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io, inun itəm tīnatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwīan, kən itəmat nəsotəplanən nīganəmtīn. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatīg wīrən e nīkitəmat, məto-inun itəmat nəsotahatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ipa io iakuwa.

³⁹ “Itəmat noatafin pīk nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn, kən motahatətə e nəghatən mīn əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tīkə. Məto otəplan-tu. Nəghatən mīn əh e Naoa Rəha Uhgīn, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agīn-əh e nənwiwīən rəha netəmim.

† 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekıtun wır itəmat, kən io ekıtun wır məmə nolkeikeən rəha Uhgın tikə e nikitəmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsosən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atıp əm, kən nikitəmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwiən rəhatəmat mın, məto nəsotalkut agın-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pisin əm in Uhgın, otənwiwi itəmat ron. ? Onəkotahatətə ahero nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat mın rəhatəmat e niğanəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat mın rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu okəmə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən mın rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə mın e rəhak nəghatən mın. Məto-inun, nəghatən mın itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itəmat nəsotahatətən e nəghatən mın itəm in təməte, tol nəhlan, suatıp tikə agın məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat mın u, Iesu təmuwin əpəh entənipən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit mın un, Lek Taepirias. ² Kən nımanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin mın rəhan, itəm tatol netəmim koatimis

* 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17

koatəto təwīr. ³ Kən Iesu təmuwīn əpəh ilis e nītot kit, kən matəpələh ikīn əh ilat rəhan mīn netəmim.

⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tinatuwa iuəhkīr.

⁵ Kən nian Iesu tasipən əpəh isəu, kən məplan nīmanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “? Okotəhrol motos pīret tepət tahmen-in netəm mīn u məmə ilat okotun?”

⁶ In təmən asgəwīn əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tīnitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtīn pīret məni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm mīn u rafin ilat okotun əm noan məsīn noan məsīn.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgīn u Antru, in təmən-ipən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikīn əh, in tatos pīret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agin-əhən netəm mīn əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ipən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikīn əh, manuwīhl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos pīret, mən tagkiu kəm Uhgīn rən, kən mos-ipən pīret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matīg mol mīn nat kitīəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpīlat.

* **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu.

† **6:9:** 2 King 4:42-44 ‡ **6:10:** Nīpitan ne nīsualkələh ilat mīn e nīmanin, məto kəmafīn əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan!

¹² Kæn nian kinotagwæn rækis, nærpilat tasis, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ræhan mæn netæmim mæmæ, “Otuwæn motuwær nimismisi pîret mæn æh koatis. Tæsæwiræn mæmæ okotærækin.” ¹³ Kæn ilat kæmotuwæn motuwær nimismisi pîret kæn motaai-pæn e kætīm asol mæn ilat tuelef kotærioah wir. Pîret u, in nimismisi pîret ilat faif kæmol e pale itæm netæmim kæmotun kapæs.

¹⁴ Kæn nian netæmim kæmotæplan næmtætīn æh itæm Iesu tæmol, kæn ilat kæmotæn mæmæ, “Nîpahrienæn. !Ien pahrien u§ ræha Uhgīn itæm aupæn kæmatæn mæmæ in otuwa e nætueintæn!”*

¹⁵ Kæn Iesu tæmītun mæmæ netæm mæn u kotæmæ okotuwa motos in motuwæn motækæike kæn in mæmæ in otuwa mol kig ræhalat. Kæn in tæmagīm mæn, mapæs ilat muwæn æpæh e nītōt, mætān in pīsīn æm.†

*Iesu tæmalīwæk e
nætuei næhau*

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian mītgar tæmeiuaiu, netæmim ræha Iesu mæn kæmoteiuaiu motuwæn e lek æh. ¹⁷ Kæn tīnapīnæp, mæto Iesu tīkæ, tæsuwamæn æh. Kæn æmun, ilat kæmotuwæn motær e pot kit, kæn mīnotasuwæ lan motaulego mæn e lek un, mæmæ ilat okotuwæn Kapaneam. ¹⁸ Kæn nīmætāg asol kit tæmætul mīnol næhau tīnærat-nærat. ¹⁹ Kæn nian

§ **6:14:** Netæm Isrel ilat kæmotæsaħgin ien kit mæmæ in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian ræha Moses, Uhgīn tæmos-ipæn pîret tæmisi-pær e neai, nærgīn u mana. Kæn ilat kæmoatæplan æm Iesu tæmol nat pīspis, magwæn ilat e pîret. Ræhalat nætæligæn tæmætul-pæn o nagwænæn (ves 26) ne næmki-rækisæn ilat e netæm Rom (ves 15).

* **6:14:** Dut 18:15-19 † **6:15:** Mat 4:8-10; Jon 18:36-37

ilat kəmotasua motuwın, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan Iesu taliwək e nətuei nəhau‡ matuwa iuəhkır o rəhalat pot. Kən ilat kəmotəgin pık, § 20 mətə in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Əsotəgin pıkən, io u inu.*” 21 !Kən nıkilat təmagien o nıləsən in e pot, moatol əmun, roiu aɡın, mətə pot tınuwın e nəwtain nəhau entənıpən-pən ikın-un kəmotən məmə okotuwın ikın!

Netəmim kəmoategəs-in Iesu

22 Kəmən lawıɡın, netəmim mın itəm kotatıɡ əh entənıpən-pa ikın e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aıpən, pot kitiəh əm tatətul ukın-u. Kən ilat kotıtun məmə Iesu təsuwınən e pot u ilat rəhan mın netəmim, mətə-inun nian kəmotiet, ilat pısın əm moatuwın. 23 Kən pot mın neen, kəmotisi-pən e taon u Taepirias, ilat kəmotuwa. İlat kəmotuwar iuəhkır əm o ikın-u itəm İerəmərə təmətul ikın məfak matən tagkiu o pıret, kən netəmim kəmotun. 24 Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə Iesu tınıkə u ikın-u, kən rəhan mın netəmim kotıkə, ilat mın kəmotasua mın e pot kit, motuwın e Kapaneam, moategəs-in.

Iesu in pıret rəha nəmegəhən

25 Nian netəm mın u kəmotəplan Iesu əpəh entənıpən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İəɡətun, ik nəmuwa ikın-u nəghan?”

26 Mətə Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən aɡın iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin mın u itəm emol, mətə itəmat nəmotun əm

‡ 6:19: Job 9:8 § 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.

pīret, nārpītāmat tasis. ²⁷ Māto tāsawīrān māmā itāmat nahgitāmat otikā o nosān pīret itām otāpanāmnāmit mīkā.† Itāmat, nahgitāmat otākāike mīkā o nosān pīret itām tātatiḡ lilin u, rāha nāmegāhān itām namnun tīkā.‡ Pīret u, inu, Nāti Etāmim otāpanos-ipinā kām itāmat; māto-inu Tata Uhgīn, in tāmāḡatun māmā nīkin tagien o Nātin.”§

²⁸ Kān ilat kāmōtāpāh ron māmā, “?Nolān naka mīn un itām Uhgīn tolkeike māmā itīmat oekotol?”

²⁹ Kān Iesu tān-ipān kām ilat māmā, “Itāmat nākotākāike motahātātā lak, māmā Uhgīn tāmahl-īpa io.* Nat u inu Uhgīn in tolkeike.”

³⁰ Kān ilat kāmōtāpāh mīn ron māmā, “?Māto ik onākol nāmētān naka, māmā itīmat ekotāplan kān ekotahātātā lam? ?Ik onākol nat naka? ³¹ Nīan rāhatat pipi mīn u aupān, ilat kāmōtan ikīn taruān-aruān ikīn, ilat kāmōtun ‘mana.’† Nāghātān kit e Naoa Rāha Uhgīn tatān māmā, ‘In tatos-ipān pīret itām tātisi-pān e Nego e Neai māmā ilat okotun.’”‡

³² Māto Iesu tāmān-ipān kām ilat māmā, “Nīpahrienān aḡin u iatān kām itāmat māmā, sānāmā Moses tāmos-ipān pīret u itām tātisi-pān e Nego e Neai māmā nakotun. Rāhak Tata ilā in tatos-ipinā. Kān inun tatos-ipān pīret pahrien itām tātisi-pān e Nego e Neai, māmā itāmat onākotun.

³³ Māto-inu pīret rāha Uhgīn, inu in itām tātisi-pān e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nātueintān.§

† 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2

* 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9

‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31

Kən p̄iret u tatos-ipən n̄amegəhən kəm netəmim e n̄atueintən.”*

³⁴ Kən ilat k̄amotən-ipən kəm in m̄əmə, “Etəm-iasol, awi os-ipa-tu p̄iret u kəm it̄imat nian rafin.”†

³⁵ Kən Iesu t̄əmən-ipən kəm ilat m̄əmə, “Io u, io‡ P̄iret it̄əm tatos-ipən n̄amegəhən. Etəmim otuwa ron io, in n̄aum̄is ot̄əsus m̄inən. Kən etəmim it̄əm otahat̄ətə lak, in ot̄əsoaəa m̄inən. § ³⁶ M̄əto io em̄ən-ip̄in̄ə r̄əkis kəm it̄əmat, m̄əmə nat əpn̄ap̄in n̄əkot̄əplan io, m̄əto it̄əmat n̄əsothahat̄ət̄əən əh lak.

³⁷ Netəmim it̄əm r̄əhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim it̄əm otuwa ron io, okol iak̄əsahl-iar̄əp-ən.* ³⁸ M̄əto-inu io em̄əsisip̄ənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e n̄atueintən m̄əmə iakol nat̄imnat m̄in u io əm ekolkeike. M̄əto emuwa m̄əmə ekol nat̄imnat m̄in u it̄əm r̄əhak Tata t̄əməhl-ipa io ekuwa ron. ³⁹ Kən in tolkeike m̄əmə io es̄əmkar̄əp̄ən-in̄ən net̄əm m̄in un it̄əm in t̄əm̄əmki-pa ilat kəm io. In tolkeike m̄əmə e namnun nian, io oekol net̄əm m̄in u ilat okot̄əmegəh m̄in e n̄im̄isən.† ⁴⁰ M̄əto-inu r̄əhak Tata in tolkeike m̄əmə net̄əmim rafin it̄əm kotuag-p̄ən o Net̄in, kən motahat̄ətə lan, ilat okotos n̄amegəhən itulin. Kən e namnun nian, io oekol net̄əm m̄in u ilat okot̄əmegəh m̄in e n̄im̄isən.”

⁴¹ O nat u, net̄əmim n̄ikilat tin̄ətuoun m̄ətaḡət, m̄əto-inu in tat̄ən m̄əmə, “Io u, P̄iret it̄əm tatisip̄ən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e n̄atueintən.” ⁴² Ilat koat̄ən m̄əmə, “?T̄əhrol? Suah u in Iesu, n̄ət̄i Josep, kitat kot̄itun əm r̄əhan tata ne mama. ?T̄əhrol in

* **6:33:** Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † **6:34:** Mat 6:11; Jon 4:15

‡ **6:35:** Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § **6:35:** Jon 4:14;

7:37-39 * **6:37:** Jon 17:2 † **6:39:** Jon 17:2,12; 18:9

tatən nulan məmə, ‘Io emisi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

⁴³ Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsagət-agətən nulan. ⁴⁴ Okəmə Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kən okol etəmim un təsuwa atipən ron io məmə io oekol in otəmegəh mın e nımısən e namnun nian.‡ ⁴⁵ Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Uhgın, tatən nulan məmə, ‘Uhgın in otəgətun netəmim rafın.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgın, in tatuwa ron io.§ ⁴⁶ Etəmim kitəh ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgın. In pısın əm un itəm təmisi-pən lan, təməplan in.* ⁴⁷ Nıpahrienən agın u iatən-ıpınə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətahətətə lak, in tinos nəmegəhən lilin. ⁴⁸ Io un, Piret rəha nəmegəhən.† ⁴⁹ Nat əpnapın tipitəmat mın aupən, ilat kəmotun piret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kınotimıs rəkis. ⁵⁰ Məto Piret itəm tətisi-pən e Nego e Neai meıuıu-pa u-roıu, in tol pısın. Piret u, təmeıuıu-pa məmə etəmim itəm tatun, okol təsımısən. ⁵¹ Io u, io Piret itəm tətəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meıuıu-pa e nətueintən. Etəmim itəm otun Piret u, in otəmegəh matuwın, matuwın, namnun tikə; kən Piret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netəmim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

⁵² Nəghatən u təmol netəmim kınotətul

‡ **6:44:** Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § **6:45:** Aes 54:13; Jer 31:34

* **6:46:** Jon 1:18; 5:37; 7:29 † **6:48:** Piret əpnapın əm tasıtu e nıpətıtət məmə kitat okotəmegəh kən motatıg, məto Iesu, in Piret rəha nəmegəhən, kən in nəukəti nəmegəhən lilin, itəm tətətuoun u-roıu.

minoatərgəhəu kəm ilat mīn, motəmə, “?Təhrol?
?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhgīn kitat
kotun?”

⁵³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə,
“Nīpahrienən agīn u iatən-ipinə kəm itəmat
məmə, okəmə itəmat nəsotunən noanuwəhgī
Nəti Etəmim, kən məsotənimən nitan, okol
nakəsotosən nəmegəhən. ‡ ⁵⁴ Etəmim itəm tatun əm
noanuwəhgək matənim nītak, in otos nəmegəhən
lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh
mīn e nīmīsən.* ⁵⁵ Emən nəhlan, məto-inu
noanuwehgək in pīret pahrien nigī netəmim.
Kənu nītak, in nənimən pahrien nīmī netəmim.
⁵⁶ Etəmim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim
nītak, in otatīg lak. Kən iakətatīg lan. † ‡

⁵⁷ “Rəhak Tata itəm təməhl-ipa io ekuwa, in
nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron.
Kən e nolən kitiah əm, etəmim itəm tatun io, inu
tatos nəmegəhən ron io. ⁵⁸ Io u pīret pahrien, itəm
təmiş-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.
In təsahmenən e pīret u, itəm tīpītəmat mīn aupən

‡ **6:53:** Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgīn,
katənim nitan, nīpətin un, məmə netəmim okotəkəike motahatətə e
rəhan nīmīsən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60).
Nat naka in təmən tol kitat nīkitat tuəh nīpəti Nagwənən Rəha
Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § **6:54:** Ves 54 in suatīp
kit mīn rəha nənən ves 40. Nīpətīlau kuahmen ahmen elau mīn.
In tətuatīp əm məmə nunən noanuwəhgī Iesu ne nənimən nitan
in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. * **6:54:**

Sam 63:5 † **6:56:** Nian kitat koatən məmə koatatīg e
Iesu, o koatəper-ipən e Iesu, nīpətin u məmə kitat koatatīg e
Iesu məsotietən, moatīsi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin
nəsanənən rəhatat ron, koatagile lan, koatīlpīn kitat mīn. ‡ **6:56:**
Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15

kəmoatun. Nat əpnapin məmə ilat kəmoatun piret əh, məto ilat kinotimis rəkis. Məto etəmim itəm tatun piret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm nannun tikə.”§ 59 Iesu təməniarəp nəghatən min u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim min rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

60 Netəmim tepət rəha Iesu kəmotəto nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

61 Kən Iesu təmitun atip məmə netəmim min rəhan, kinotasiwin-asiwin-in nəghatən əh rəhan. Kən in təməniarəp kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? 62 ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwın min ikin əh, in təmisi-pən ikin aupən, təhrol u-roiu?† 63 Narmin Rəha Uhgın əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən min u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən min rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. 64 Məto itəmat neen u ikin-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (Iesu təməni nulan məto-inu in tinitun rəkis e nətuounən məmə netəm pah min u kəsotahatətəən lan, kən pah un in oteghən-in-pən in e nelmi tikimir min rəhan.)§ 65 Kən in təməni məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol

§ 6:58: Jon 6:41,51 * 6:59: nimə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5 ‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6

§ 6:64: Jon 2:25

etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgın təsolən suatip ron.”*

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tepət kəmotagim, minotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat min nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?İərəmərə, itimat oekotuwin o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.† ⁶⁹ Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgın.”‡

⁷⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, məto itəmat kitəh u ikin, in iərmis.”§ ⁷¹ In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in min in etəm tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimər min.*

7

Iesu təməghat ilat pian min

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təsolkeikeən məmə otuwın latuənu min e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikin əh, məto-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatəte noa anion kit ron. Kən titəlig muwin latuənu min e nitən Kalili. ² Məto nian tınuəkır e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin

* **6:65:** Jon 3:27; 6:44; 14:6 † **6:68:** Jon 6:63 ‡ **6:69:** Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § **6:70:** Jon 13:2,27 * **6:71:** Jon 17:12

un, lafet rəha Nolən Makeen.* ³ Kən pia Iesu mīn kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwīn əpəh Jutia, mə pəs netəmim mīn rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispīs mīn rəham itəm natol. ⁴ Məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotitun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək mīn. Okəmə natol natimnat mīn u, uwīn mol əp ik, kən təwir aɡin məmə onəkol pəs netəmim mīn e nətueintən kotəplan.” ⁵ Pian aɡin-əh mīn pap, ilat mīn kəsotahatətən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian ətuatip rəhak təsuwamən əh,‡ məto itəmat, nian mīn rafin əm tətəuatip otəmat. ⁷ Netəmim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, məto io, ilat kotətəhau io,§ məto-inun io iatən-iarəp məmə rəhalat nolən təsətuatipən.* ⁸ Itəmat onəkotuwīn e lafet, məto io okol esuwīn paupənən e lafet əh məto-inun, nian ətuatip rəhak təsuwamən əh.”† ⁹ In təmatən nəghatən u, kən mətatig əpəh Kalili.

Iesu təmuwīn mīn e lafet rəha Nolən Makeen

¹⁰ Kən pia Iesu mīn kəmotəupən motuwīn e lafet əh, uarisig un, Iesu təmuwīn mīn. Məto nian təmuwīn, in təmətan anion əm o netəmim məmə okəsotehmən. ¹¹ Kən e lafet əh, netəm-iasol rəha netəm Jerusalem, koategəs-in in moatətapəh-in əpnapīn əm o netəmim məmə, “?Suah əpəh in hiə?”

¹² Kən ikin əh, nimanin netəmim kəmotasiwīn-asiwīn in. Ilat neen kotəmə, “In etəm wīr kit,” məto

* **7:2:** lafet rəha Nolən Makeen: Əplan e tiksonari. † **7:5:** Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § **7:7:** Jon 15:18-21 * **7:7:** Jon 3:19-20 † **7:8:** Jon 7:6

neen kotamə, “Kəpə, in tateiuə-in əm netəmim əpəh.” ¹³ Məto ilat koatəgin rəhalat netəm-iasol mīn,‡ kən kit təməsən-iarəpən Iesu əpəh e niki netəmim məmə netəmim okotəto.

¹⁴ Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən ilugin e lafet u, Iesu in təmuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, matəgətun netəmim.

¹⁵ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel, narmilat təmiwig pik, kən kotamə, “? Suah u təmahrol mītun natimnat mīn u e Naoa Rəha Uhgīn? Rəhatat kit etəm-iasol təsəgətunən lan, ne.” ¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən mīn u itəm iatəgətun netəmim lan, sənəmə rəhak əm. Ilat kotisi-pən e Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷ “Kən okəmə suah kit rəhan nətəligən təskasik məmə otol natimnat mīn itəm Uhgīn tolkeike, kən in otitun məmə nəghatən mīn u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgīn, sənəmə rəhak atip əm. ¹⁸ Etəmim itəm tatəghat-in atip əm rəhan nepətən, in tətalkut atip əm ron, məmə otuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgin ron.Š Məto etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təmahl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nīpahrienən, in sənəmə etəm tateiuə. ¹⁹ Moses təmos-ipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitəh ne təsol-wirən Lou əh ne. ? Itəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?”*

²⁰ Kən nīmanin netəmim kotamə, “! Nəman! ! Narmin rat kit un tətətig lam! ? Pah təmə otoh ik

‡ **7:13:** Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 Š **7:18:** Jon 5:41; 8:50,54

* **7:19:** Netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, kəmoategəs-in suatip o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgīn tatən-iahau nohamnuən itəm (Eks 20:13).

ne?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io emol wək kitiah əm,† kən itəmat rafin, narmitəmat tatiwig ron. ²² Məto itəmat mīn nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses.‡ (Nīpahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tīpītəmat mīn ilat kəmotətuoun.)§ ²³ Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian rəha Sapat moatol məmə onasotətgəhlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir agin nīpəti etəmim e nian rəha Sapat?† ²⁴ Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətuatip.”‡

Netəmim kəmoatəghat-in

Kristo

²⁵ Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§ ²⁶ Məto otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e niganəmti netəmim məto suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka

† **7:21:** Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ **7:22:** Lev 12:3 § **7:22:** Jen 17:9-14; 21:4 * **7:23:** Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau mīn, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mītun məmə lou naka un in iahgin. Nat əpnəpən məmə kəsegəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kīnotən rəkis məmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən məmə onasəkitunən itəm, in mīn un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin mīn e lou rəha Sapat. † **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15 § **7:25:** Jon 7:1

netəm-iasol mīn kīnotītun rəkīs mēmə in Kristo itəm Uhgīn tāmən mēmə otahl-ipa? ²⁷ Məto kitat kotītun ikīn suah u tāmīsi-pən ikīn. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit tāsītunən ikīn in tātīsi-pən ikīn.”*

²⁸ Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp mēmə, “Nīkītəmat təht mēmə nəkotītun io, kən motītun mīn ikīn emīsi-pən ikīn, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəlīgən əm rəhak. Uhgīn təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgīn, in nīpahrienən. Itəmat nəkotəruru in, ²⁹ məto io ekītun,† məto-inu io emīsi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

³⁰ O nat u, ilat kəmotolkeike mēmə mopael mīn okotaskəlīm Iesu, məto kit təməsea-pənən mek, məto-inun təsolən əh nian rəhan.‡ ³¹ Məto e nīmanin netəmim ikīn əh, ilat tepət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tepət taprəkīs-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopael mīn rəha Nīmə Rəha Uhgīn kəmotuwa mēmə okotaskəlīm Iesu

³² Kən nian Farisi mīn kəmotətə nīmanin netəmim kotasiwīn-asiwīn e Iesu nulan, ilat ne pris asol mīn kəmotahl-ipən mopael mīn itəm kotətul o Nīmə Rəha Uhgīn mēmə okotaskəlīm

* **7:27:** Netəmim kotītun mēmə Iesu tīnepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotītun mēmə Kristo in otīsi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nīkilat təht mēmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikīn in tāmīsi-pən ikīn.

† **7:29:** Mat 11:27 ‡ **7:30:** Mat 26:18 § **7:31:** Jon 2:23; 4:48

Iesu.* ³³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətatig nian təkəükir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekitəlig-pən min o etəm təmahl-ipa io. ³⁴ E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, mətə okol nəsotehmən io; mətə-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwmən ikin.”

³⁵ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kınotətapəh-ətapəh olat min məmə, “?In otuwin hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotatig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? ³⁶ In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, mətə kəsotehmən in, mətə-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin. ?Nəghatən u, nıpətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

³⁷ Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e niganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənim!† ‡ ³⁸ Etəmim itəm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Nəoa Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisipən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm tıtapuəl-apuəl matər mətaiu e nikin.’ ”§ ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmin

* **7:32:** Jon 7:45-48 † **7:37:** “Noəəəən” in nimaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgın tahmen e etəmim itəm tatoaoa təike mənim nəhau. “!Otuwa ron io, mənim!” in nimaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17

Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm mın u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmin Rəha Uhgın, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsİLəs-ipərən əh İesu.† ‡

Netəmim kəmotor ilat mın o İesu

⁴⁰ Nian netəmim əh-ikın kəmotətə nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhgın u, aupən kəmatəghat-in.”

⁴¹ Məto neen mın ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-İpa.”

Məto in pisin mın neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-İpa titun nİsi-pənən e netəm Kalili?§ ⁴² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-İpa otəkəike masİpən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* ⁴³ Tol nəhlan, kən nİmanin netəmim mın u, kəmotor ilat mın o İesu. ⁴⁴ Kən neen kotəmə okotaskəlİm in, məto etəmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol mın rəha netəm İsrel kəməsotahatətən e İesu

⁴⁵ Kən mopael mın kəmotİtəlig motuwın o pris asol mın ne Farisi mın, kən netəm-iasol mın əh kəmotətəpəh olat məmə, “?Təhrol nəsotİləsən İesu motuwa?”

* **7:39:** Jon 1:33; Wək 2:17,33 † **7:39:** E naoa rəha Jon, nİpətin rəha nİləs-ipərən rəha İesu, in nat kəİu. Kit u məmə, kəməİləs-ipər İesu e nİg kəluau. Kən nat kit mın, katİləs-ipər İesu məto-inu təmİmİs, məmegəh mın e nİmİsən, muwın matİg İlau Tata Uhgın əpəh e nego e neai. Kən İkın əh təmos nepətən əhag-əhag ətuatİp rəhan. ‡ **7:39:** Jon 12:23; 13:31,32 § **7:41:** Jon 1:46 * **7:42:** 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

46 Kən mopaël mìn un kotən-ipən kəm ilat məmə, “!Eməsotiləsən mətə-inun suah kit təsəghatən tah-men e suah əh!”

47 Kən Farisi mìn kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “? Tahro? ? In tıneiuə-in mìn itəmat? 48 ? Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? 49 Mətə netəm əpnəpın mìn, ilat kotəruru ağın Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgın otərəkın ilat.”

50 Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikın ilat mìn. Suah u inu aupən təmuwın matəghat kəm Iesu.† Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, 51 “?Təhrol? ?Tətuatıp e Lou rəhatat məmə kitat okotən-iarəp nalpınən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motitun wır, kənu, məsotehm ətuatıpən nat naka itəm in tatol?”

52 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik mìn un ik etəm Kalili? Uwın-tu mafın mìn Naoa Rəha Uhgın. Ik onəkəplan məmə ien kit okol təsisipənən Kalili.”

[E kopi oas mìn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53–8:11 tikə.]

53 Kən netəmim kınotitəlig-pən mìn motuwın latuənu mìn.

8

1 Mətə Iesu təmuwın əpəh e nitot u, nərgın un, Nitot Rəha Nıg U Olif.

Pətan itəm təmapıl ilau iərman pısın u sənəmə rəhan iərman

† 7:50: Jon 3:1

² Kəmən lawiḡin, laulaugin aḡin-əh, kən Iesu təmitəliḡ-pən min e Nimə Rəha Uḡin. Kən netəmin tepət kəmotuwa, motuəfimīn ilat min ron, kən Iesu təməpələh minətuoun matəḡətun ilat. ³ Kən nəḡətun min rəha Lou ne Fariṣi min kəmotiləs pətan kit motuwa ron. Kən motol in tətul aupən e niḡanəmtilat. Pətan un, netəmin kəmotəplan məmə in tətəpīl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatip iərman. ⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəḡətun, pətan u netəmin kəmotəhtimis in məmə in tətəpīl ilau iərman kit u, mətə sənəmə rəhan iərman ətuatip. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəḡhatən kit tətən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel aḡin motahtimnu.* ?Mətə ik, rəham nətəliḡən təhrol?” ⁶ Ilat kəmotətəpəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotitun nakilən nolən rəhan ron. Mətə Iesu təpnəpīn əm, moeg-oeg matətə nat e nisip e noanelmin.

⁷ Ilat kəmoatətəpəh-in nəḡhatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikin-u, in təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”† ⁸ Kən in təmoeg-oeg min, matətə nat e nisip e noanelmin. ⁹ Kən nian ilat kəmotətə nəḡhatən rəhan, kinotan kitiəh kitiəh, moatəḡim. Naḡuihl-aḡuihl min kotaupən moatiet kitiəh kitiəh, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kən Iesu təməḡ-ətuatip min mən-ipən

* **8:5:** E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22

kəm pətan un məmə, “? Pətan, netəm mīn u kəmotahruwīn? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpīnən?”

¹¹ Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən Iesu tən-ipən məmə, “Io mīn, okol esən-iarəpən rəham nalpīnən. Məto atuwīn, mol nam-nun e nolən rat mīn.”‡

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹² Kən Iesu təmatəghat mīn kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən. § Etəmim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kən Farisi mīn kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nīpahrienən məmə io atīp əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekītun ikīn iatīsi-pən ikīn, kən mītun mīn ikīn iatuwīn mīn ikīn,‡ məto itəmat nəkotəruru ikīn iatuwīn ikīn, kən motəruru ikīn iatīsi-pən ikīn. ¹⁵ Itəmat u, nako-takil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan. ¹⁶ Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətuatīp, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itīm lau Tata Ughīn itəm

‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3

* **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31 ‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28

təmahl-IPA io, rəhatımlau nakilən in kitiah əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. ^{§ 18} Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-IPA io iakuwa, in mın tatol nəfigəmən ron io.”*

¹⁹ Kən tol nəhlan, ilat kınotətapəh ron məmə, “? Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru mın rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotıtun io un, kən nəkotıtun mın rəhak Tata.”†

²⁰ Iesu təmən nəghatən u, nian in təməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən məni ikin e Nimə Rəha Uhgın. Məto suah kit təməsuwınən maskəlīm in, məto-inun təsolən əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

²¹ Kən Iesu təmatən-İpən mın kəm ilat məmə, “Io ekagım tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotımıs, kən təfagə rat u rəhatəmat‡ otatig əh etəmat. İkin əh iakatuwın ikin, okol itəmat nəsotuwmən ikin.”

²² Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “? Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwın ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, nıpətın tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atıp in, o?”

²³ Kən Iesu təmən-İpən kəm ilat məmə, “İmatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meıuııu-pa. İtəmat netəmim

§ 8:17: Dut 19:15 * 8:18: Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † 8:19: 1 Jon 2:23 ‡ 8:21: Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41).

rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. § 24 Tol nəhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat min rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu,* kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat min rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.”†

25 Kən ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekahmen əm məmə inun ematən kəm itəmat aupən, mətoarus-pa u-roiu. 26 Natimnat tepət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mıtun nakilən nolən min rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat min itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

27 Məto ilat kəsotıtunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgın. 28 Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotıləs-ipər rəkis Neti Etəmim un,‡ nəpanotıtun məmə Io u inu. § Kən onəpanotıtun min məmə esol atıpən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan.* 29 Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətatig itımlau min. In təsapəsən io ekan pısın,† məto-inu, nian rafın, iatol natimnat min itəm nıkin tagien ron.”‡

§ 8:23: Jon 3:31 * 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat min rafın agin-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ 8:28: Jon 3:14; 12:32-33 § 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24 † 8:29: Jon 16:32 ‡ 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38

30 Nian Iesu təmatən nəghatən mīn əh, netəmim tepət kəmotən nīpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel mīn itəm kəmotən nīpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlīm əskasik nəghatən mīn u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatip un, rəhak netəmim mīn. § 32 Kən itəmat onəkotitun nīpahrienən, kən nīpahrienən u, otikis itəmat məmə nakəsotuwa-mīnən kol slef.”*

33 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u noanol mīn rəha Epraham, † itimat u esotol agin-əhən slef ‡ mīn rəha suah kit. ? Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nīpahrienən otikis itəmat, nakotapiə.’”

34 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəmərə elat, kən mətaskəlīm ilat matol ilat koatuwa rəhan slef mīn. § 35 Kən slef, rəhan etəm-iasol təsegəhan-inən məmə otatig e nimə rəhan.* Məto iərəmerə tategəhan-in məmə nətin otətatig e nimə rəhan nian rafin matuwīn matuwīn namnun tikə. 36 ! Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgīn tatikis itəmat, kən tatikis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-mīnən kol slef! 37 Ekītun məmə itəmat noanol mīn rəha Epraham, məto noategəs-in suatip məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsolkeikeən məmə onəkotətəlig-in rəhak

§ 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † 8:33: Luk 3:8 ‡ 8:33: slef: Əplan e tiksonari. § 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * 8:35: Kal 4:30

nəghatən.† 38 Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmöl. Məto itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” 39 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, tahmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan.‡ 40 Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? 41 Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u sənəmə nisualkələh lapin. Uhgın əm in Tata rəhatimat.”

Nenəti Setan

42 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u.Ş Məto in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm nətəligən, emuwa məto-inu in təmahlipa io. 43 ? Məto təhrol nakəsotitunən nipəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsolkeike agin-əhən məmə onəkotəto rəhak nəghatən! 44 Itəmat, rəhatəmat nolən tahmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan

† 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9

Ş 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8

itəm təmatol e nətuounən,[†] tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nīpahrienən, məto-inu nīpahrienən tikə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rəhan nolən, məto-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə min. ⁴⁵ Məto io iatən nīpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ?Təhrol? ? Itəmat kit u ikīn-u titun nəgətunən məmə io emol nolən rat kit? ? Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien min, kən təhrol itəmat nəsotahatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rəha Uhgīn, in tatətəlig-in nəghatən rəha Uhgīn, məto itəmat sənəmə netəmim rəha Uhgīn. Tol nəhlan, nəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgīn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “! Nəman! ! Itimat enotəplan ətuatīp ik! Ik etəm Sameria kit. ! Ik, narmīn rat kit tətətīg lam!”

⁴⁹ Məto Iesu təmə, “Narmīn rat tikə lak, məto io iatīləs-ipər nərgī rəhak Tata, kən məto itəmat, nakotərəkīn nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərig asol, məto suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafīn. ⁵¹ Nīpahrienən agīn u iatən-ipīnə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsīmīsən nian kit ne.”[‡]

⁵² Kən netəm min un kotən-ipən kəm in məmə, “! Rōiu enotitun məmə narmīn rat kit tətətīg lam! Epraham tēmīmīs, kən ien min kəmotīmīs min, məto ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwiam, in okol təsīmīsən nian kit. ? Nəghatən naka u? ⁵³ ?

[†] **8:44:** E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmə Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, məmə, “Ik onəkol nəsimīs agīn-əhən.” Məto Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgīn təmən e Jen 2:17. [‡] **8:51:** Jon 11:26

Ik nakaprækis-in Epraham u tipitimat tinämimis rækis? ?Kæn ne ien min u kämotimis? ?Ik nakämä ik etämim naka?”§

⁵⁴ Kæn Iesu tән-ipән mәмә, “Okämä io әm iatilәs-ipәр atip io, kән rәhak nisialiiән in nat әpnapin әm. Mәto rәhak Tata u itәmat nakoatән mәмә in Uhgин rәhatәmat, inun in tatilәs-ipәр io matos-ipән nisialiiән kәм io. ⁵⁵ Itәmat nәkotәрuru in, mәto io ekitun. Okämä ekән mәмә ekәрuru in, kән in otol io mәмә io etämim rәha neiuәән, tahmen әm etәmat. Mәto io ekitun in, kән io matol nәwian. ⁵⁶ Tipitәmat u Epraham, nikin tәmagien pik mәмә in otәpanәplan nian rәhak otuwa. Kән nian in tәmitun mәмә rәhak nian otәkәike muwa, kән nikin tәmagien tәmagien.”

⁵⁷ Kæn netәм min u kämotәhai motәмә, “! Nәman! !Ik nәsosән әh nup fifti ne! ?Nәmahrol mәplan Epraham?”*

⁵⁸ Kæn Iesu tәмә, “Nipahrienән agin u iatән-ipinә kәм itәmat mәмә, nian Epraham tәmәsaiirән әh, mәto Io Etatig.”† ‡

⁵⁹ Kæn әmun, ilat kämotәmik kәpiel apin, motәмә okotaht Iesu lan;§ mәto Iesu tәmәhluaig, kән miet e Nimә Rәha Uhgин, minatuwin.

9

Iesu tәmol-wir nigänәmti suah kit

§ 8:53: Jon 4:12 * 8:57: Epraham tәmimis minos rækis nup tu-taosan, uarisig Iesu tәpanaiir-pa. † 8:58: Nian Iesu tәmән min mәмә, “Io Etatig,” tatos nәrgi Uhgин (Eks 3:14). Tol nәhlan, tahmen-pән әm mәмә in tәmән mәмә in Uhgин әtuatip. ‡ 8:58: Jon 1:1; 17:5; 17:24 § 8:59: Lev 24:16

¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətan, kən məplan suah kit. Nian təmair, məto niganəmtin təpis.

² Kən netəmim min rəha Iesu kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təgətun, suah u təmair məto niganəmtin təpis. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”*

³ Məto Iesu təmə, “Niganəmti suah u təmərət, məto sənəmə e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Məto, niganəmti suah u təməpis nəhlan məmə Uhgın otəgətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan.† ⁴ Nian tatian əh,‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgın, itəm təmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək.§ ⁵ Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

⁶ Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e niganəmti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Onəkuwin e noan nəhau Saeloam, kən mau niganəmtim.” (Nərgin u Sailom, nipətin təmə, “Kəmahl-ipən”). Kən suah un təmuwin, mau niganəmtin. Nian təmitəlig-pa, məto niganəmtin tinəwir, kən tinatehm nat.†

⁸ Kən netəmim iman ikin, ne netəm min u itəm kotitun in, məmə in etəmim kit nian rafin tateasiə o məni o netəmim, ilat narmilat təmiwig pik ron. Kən kinotətapəh-ətapəh olat min məmə, “!Ei! !

* **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 ‡ **9:4:** Nian Iesu tatən məmə, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, məto-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Məto lapin tatəpsen-pən rəhan nimisən. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mənī o netəmim?”

⁹ Kən netəmim neen koatəmā, “Əwəh, in əh.”

Kən mətō neen kotəmā, “Kəpə. Tahmen əm lan, mətō sənəmā in.”

Mətō suah un təmā, “!Io u inu!”

¹⁰ Kən ilat kəmotətapəh ron məmā, “? Niganəmtim təmahrol məwir?”

¹¹ Kən in təmā, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmol nəmit neen kən mol-pən e niganəmtək, kən mən məmā, ‘Uwīn əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’ Kən əmun, emuwīn. Nian emau niganəmtək, mətō niganəmtək tīnəwir, enatehm nat.”

¹² Kən ilat kəmotətapəh ron məmā, “?Mətō suah un tətətig hiə?”

Kən in təmā, “!o ekəruru.”

¹³ Kən netəmim kəmotiləs suah u itəm niganəmtin təməpis aupən, motuwīn kəm Farisi mīn. ¹⁴ Nian u, itəm Iesu təmol-pən nəmit e niganəmti suah kit lan təwir, in nian rəha Sapat.

¹⁵ Kən Farisi mīn kəmotətapəh ron məmā, “? Nəmahrol niganəmtim təwir?” Kən suah un təmən-ipən kəm ilat məmā, “Iesu təmol-pən nəmit e niganəmtək, kən ekuwīn mau rəkis, kən niganəmtək təwir, iatəplan nat.” ¹⁶ Kən Farisi mīn neen kəmotən-ipən məmā, “Suah un təsisi-pənən o Uhgīn, mətō-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mətō Farisi mīn neen mīn kotəmā, “?Mətō tahro? Suah əh sənəmā in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat mīn o nəghatən u. ¹⁷ Kən ilat kəmotətapəh mīn ron məmā, “?Suah əh təmol-wir niganəmtim, kən nīkim təht məmā in etəmim

naka?” Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “In ien kit.” ¹⁸ Mæto netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotænæn nīpahrienæn lan mæmæ suah u aupæn nīganæmtin tæmæpis, mæto roiu əh, tīnətaiir. Tol nəhlan, ilat kæmotaun-in-pæn rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kæn kæmotətapəh olau mæmæ, “?Təhrol? ? Nətītəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuən-tu mæmæ nian in tæmaiir-pa, kæn nīganæmtin tæpis? ?Okæmæ nīpahrienæn, kæn nīganæmtin tæmahrol mæwīr?”

²⁰ Kæn rəhan mama ne tata kuæmæ, “Itīmlau ekiatun mæmæ nətītīmlau əh, kæn itīmlau ekiatun mæmæ tæmaiir-pa, nīganæmtin tæpis. ²¹ Mæto itīmlau ekuæruru mæmæ, roiu əh, kæmahrol nīganæmtin taiir. Kæn itīmlau ekuæruru mīn mæmæ etəmim pah tæmol nīganæmtin tæwīr. Tæwīr mæmæ itəmat nakotətapəh ron. In tīnepət rækis, in tītun nənæn natimnat mīn rafin kæm itəmat.” ²² Rəhan tata ne mama, kæmuən nəhlan, mæto-inu ilau katuəgin netæm-iasol mīn rəha Isrel, mæto-inu ilat kīnotələhəu rækis nəghatən kit mæmæ, etəmim itəm tatən-iarəp mæmæ Iesu in Kristo itəm Uhgīn tæmæn mæmæ otahl-ipa, kæn ilat okotahl-iarəp in e nimæ rəha nuəfiminæn.

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kæmuən mæmæ, “In tīnepət rækis, tæwīr mæmæ itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kæmotaun-in-pæn mīn suah un itəm nīganæmtin tæmæpis aupæn, mæmæ otuwa mətul aupæn e nīganæmtilat. Kæn kæmotəhai motən mæmæ, “Ən nīpahrienæn kæn ləs-ipər nərgi Uhgīn. Itimat ekotītun mæmæ suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵ Mæto suah u tæmæ, “Io ekæruru mæmæ suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitiah əm itəm io ekītun. Aupæn nīganæmtək tæmæpis, mæto roiu enataiir.”

26 Kən ilat k̄inotətapəh m̄in ron m̄əmə, “? Təmahrol ik? ? Təmahrol mol-wir ik, kən niganəmtim təwir?”

27 Məto in təmə, “Enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəsoṭətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən m̄in? ? Itəmat m̄in nakotəmə rəhan u itəmat?”

28 Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “! Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itimat u, netəmim rəha Moses!‡ 29 Itimat ekotitun wir m̄əmə Uhḡin təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru m̄əmə təmisi-pən hiə.”§

30 Kən suah apon təmə, “! Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wir niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisi-pən ikin!

31 Kitat kotitun m̄əmə Uhḡin təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tatisiai-in Uhḡin, kən matol nəwian, Uhḡin tatətəlig-in!* 32 E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit m̄əmə təmol-wir iganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. 33 Okəmə suah u təməsisi-pənən o Uhḡin, okol təsol agin-əh nat kit. Məto tətuatip əm m̄əmə in tatisi-pən o Uhḡin.”†

34 Kən ilat kəmotəhai m̄in motəmə, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nian rafin əm, tətouon e

‡ 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwir m̄əmə ilat okotitun m̄əmə Iesu təmisi-pən o Uhḡin, məto-inu Uhḡin əm titun nol-wirən niganəmtin əpis. Məs̄in m̄in un, Naoa Rəha Uhḡin tatən m̄əmə nian Kristo itəm Uhḡin təmən m̄əmə otahl-ipa tuwa, kən in otol-wir niganəmtin əpis m̄in okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmtilat təpis o natimnat m̄in rəha Uhḡin, kən kotapəs nətəu-pənən Iesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2

nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun itimat?” Kən ilat kəmotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.‡

Nətəligən rəha Farisi min, tahmen e etəm niganəmtin təpis

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən məmə kəmahl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etənim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etənim un in pah? !Awil! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik nینهm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu məmə, “Tərəmə, io enatahatətə lam.” Kən in təmisin-pən nulin ron, kən matəfak kəm in.†

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Io emuwa e nətueintən u məmə ekakil netənim motoor ilat, kən tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kən netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”‡

⁴⁰ Kən Farisi min neen əh-ikin, kəmotətə nəghatən lan, kən kotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nakatən məmə niganəmtitimat min təpis?”§

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə niganəmtitəmat təpis, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpinən o təfagə rat min rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə niganəmtitəmat

‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26

† 9:38: Mat 28:9 ‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19

təwɪr, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfagə rat mɪn rəhatəmat tətətig əh etəmat.”*

10

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəmim rəha nehmən sipsip

¹ Kən tən məmə, “Nɪpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatuwin imə e noanikulu rəha sipsip, təsuwin-pənən e ket, məto in tətaiu əm lan kən matiwigego in məmə otuwin imə e noanikulu rəha sipsip,* in iakləh ne iohamnu itəm kit.† ² Məto etəmim itəm tatuwin-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.‡ ³ Etəmim itəm tətətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kən sipsip mɪn kotitun nəwian. Nian rafin in tətaun-in nərgi sipsip mɪn kitiəh kitiəh, kən in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rəhan mɪn rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətaupən-in ilat, kən sipsip mɪn koatuarisig-in, məto-inu kotitun nəwian. ⁵ Məto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kagim kapəs, məto-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶ Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, məto ilat kotəruru nɪpətɪn məmə tatən naka.

Iesu in etəmim ətuatip rəha nehmən sipsip

* **9:41:** Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 * **10:1:** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəhg-ipən sipsip mɪn ikin nian rafin lapin, məmə ilat okotətig wir o kuri iarupin mɪn ne laion mɪn. † **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves mɪn u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kərən katuəpsen-pən Iesu, kənu iakləh mɪn koatəpsen-pən netəm-iasol mɪn rəha netəm Isrel. Kənu sipsip mɪn koatəpsen-pən netəmim mɪn rəha Uhgɪn.

7 Tol nəhlan, kən Iesu təmən-ipən mın kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, io u, io Ket rəha sipsip mın itəm koatuwin-pən ikın. § 8 Netəm mın u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.* Məto sipsip mın kol kəsotətəlig-inən ilat. 9 Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikın, məmə otuwın imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwın ihluə e io, kən mos manuwıhl wır itəm tamiəmıtə lan. † 10 Məto iakləh, in tatuwa əm o nat kitiah əm. In tatuwa məmə otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmə iakol suatıp o nosən nəmegəhən, ‡ kən nəmegəhən u, in tərıoah wır e nəwırən rafin.

11 “Io u, Etəmim rəha Nehm Wırən Sipsip Mın. § Etəm wır un, itəm tatehm wır sipsip mın, in nıkin tagien əm məmə otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip mın.* 12 Məto etəmim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip mın, in sənəmə etəm ətuatıp rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip mın. Kən okəmə tarəplan kuri iarupın kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupın u, tuwın mus sipsip mın neen, kən məhgatit ilat kotagım kitiah kitiah. 13 Etəm nəhlan, in otagım məto-inun katətou əm in o nehmən sipsip mın, məto e nıkin, in təsolən nat agın e sipsip mın.

14-15 “Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wırən Sipsip Mın. Tata Uhgın in titun io, kən io ekıtun

§ 10:7: Jon 1:51; 14:6 * 10:8: Jer 12:1; Esik 34:2 † 10:9: Sam 118:20,22-24 ‡ 10:10: Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § 10:11: Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * 10:11: Hip 13:20

in,† kæn e nolæn kitiaḥ əm, io ekıtun rəhak sip-sip mın, kæn rəhak sipsip mın ilat kotıtun io. Io nıkkik tagien əm, məmə oekımıs o nosmegəhən ilat. ¹⁶ Kənu rəhak mın neen əpəh ikın sipsip mın, itəm kəsotatıgən e noanıkulu u, məto io ekəkəike mit mın ilat kotuwa. İlat mın, okəpanotıtun nətoən nəwıak. Kənu sipsip mın u ilat rafın u, okotuwa motuəfımın əm ilat mın motol kitiaḥ. Kæn etəmım kitiaḥ əm, in otatehm ilat.‡ §

¹⁷ “Rəhak Tata in tolkeike pık io, məto-inu nıkkik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netəmım, məmə uarisıg lan, io ekos mın nəmegəhən rəhak.* ¹⁸ Etəmım kit tikə məmə otos-ırəkıs nəmegəhən rəhak, məto io atıp əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atıp əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kæn io atıp əm matos mın nepətən məmə ekaskəlım mın rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

¹⁹ Kæn netəm İsrıl u, ilat kəmotoor mın ilat mın o nəghatən mın u. ²⁰ İlat tepət kotən məmə, “!Suah u narmin rat kit tətatıg lan! !Rəhn-kapə tətalməl! ? Təhrol itəmat nakoatətəlıg-in?”

† **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatıtəlıg-pən e ves mın 1-5. İkın əh, noanıkulu rəha sipsip tatəgətun netəm İsrıl. İesu tətəun-in ilat məmə rəhan mın. Sipsip mın itəm kotatıg əh e noanıkulu əh, ilat u, netəm İsrıl itəm kəsotahatətəən e İesu. Sipsip mın itəm İesu tatən məmə ilat kəsotatıgən e noanıkulu u, ilat İaihlua mın. Nian in otaun-in ilat, kæn ilat mın okotətəlıg-in nəwıan, kæn ilat rafın okotuwa kol kitiaḥ, kæn etəmım kitiaḥ əm, inu İesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8

21 Mæto neen mīn, ilat koatən māmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmin rat tətatiġ lan. ?Nikitəmat təht māmə, narmin rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir mīn?”‡

Netənim kəmoatətəhau Iesu, mæto-inu in təmən māmə in Nəti Uhgīn

22 Tinuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Mīn Nimə Rəha Uhgīn. § 23 In əh e nian rəha nətəpən. Kən Iesu tətətalwək e feranta e Nimə Rəha Uhgīn, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. 24 Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in māmə, “? Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhgīn təmən māmə otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

25 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat māmə, “Io enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat,† mæto itəmat nəsotahətətən lak. Nəmtətin mīn u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak,‡ 26 mæto itəmat nəsotahətətən lak, mæto-inun itəmat sənəmə rəhak mīn sipsip mīn. § 27 Rəhak sipsip mīn ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. 28 Kən io iatos-ipən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotisimisən nian kit

‡ 10:21: Eks 4:11 § 10:22: Lafet əh koatol nikilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat mīn kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgīn, təpia, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən mīn māmə lafet rəha Laet Mīn, mæto-inu netənim kəmotasiəpən e lait mīn tepət e rəhalat latuənu mīn. * 10:24: Luk 22:67-71 † 10:25: Jon 8:58 ‡ 10:25: Jon 5:36; 14:11 § 10:26: Jon 6:44

ne. Kæn etæmim kit ne okol tæsiuw rækisæn ilat e nelmək.* ²⁹ Ræhak Tata itæm tæmos-ipa ilat kæm io, in tæsanæn taprækis-in natimnat rafin. Tol næhlan, kæn suah kit okol tæsiuw rækisæn ilat e nelmin.†
³⁰ Itimlau ræhak Tata, itimlau kitiaħ æm.”‡

³¹ Kæn netæm Isrel kæmotæmik min kæpiel apin, mæmæ okotaht in lan. ³² Mæto Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io enamol rækis næmtætïn wir min tepæt e niganæmtitæmat. Næmtætïn min æh ilat æh, ræhak Tata tæmos-ipa mæmæ io ekol. ?Mæto næmtætïn ahrol un itæmat nakotæmæ onækotaht io ron e kæpiel apin?”

³³ Kæn ilat kotæmæ, “Itimat esotænæn mæmæ ekotaht ik e kæpiel apin o nat pispis wir min u ik natol. Itimat ekotæmæ ekotaht ik mæto-inu nakatæn rat Uhgïn. Ik etæmim æm, mæto ik nakatæn mæmæ ik Uhgïn.”

³⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmætepæn aupæn, e ræhatæmat ætuatip Lou, mæmæ Uhgïn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Itæmat uhgïn min.’§
³⁵ Kæn kitat kotitun mæmæ Naoa Ræha Uhgïn, okol tæsæuhlinæn. Uhgïn tæmos-ipæn næghatæn ræhan kæm netæmim neen. ?Tol næhlan, okæmæ Uhgïn tæmatæghat-in netæm min u, kæn mæn ilat mæmæ

* **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 ‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23 § **10:34:** E Sam 82:1-2, Uhgïn tæmuah nimaa næghatæn kit mæmæ, netæm-iasol min ræha netæmim ræhan, ilat kotahmen e uhgïn min, meto inu in tæmitæpun ilat mæmæ ilat okoatætul o Uhgïn, kæn motakil ræhan netæmim min. Kæmotakil netæmim mihin, kæn tol næhlan, kæn tæn elat mæmæ, “uhgïn min.” Mæto kæsi, mæmæ ilat kæmosotakilæn e suatip ætuatip, kæn Uhgïn otærækin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e næghatæn u kæmæte aupæn e Sam, kæn tatæghat kæm netæm-iasol min roi.

uhgïn min, ³⁶ kæn nakotəhrol motəhai io moatən mämə io iatən rat Uhgïn məto-inu iatən mämə io Nəti Uhgïn? Io u inu, itəm Tata Uhgïn in təmələhəupən io mämə rəhan pisin əm, kæn mol əpen-əpenə lak, mämə otahl-ipa io ekuwa e nətueintən. ³⁷ Okəmə esolən nəmtətin min itəm rəhak Tata tatol, kæn sotahatətəən lak. ³⁸ Məto okəmə iatol nəmtətin min u rəhak Tata tatol, kæn nat əpnəpin mämə itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən min, məto təwir mämə onəkotahatətə e nəmtətin min rəhak. Kæn tol nəhlan, itəmat onəpanotitun wir əgin mämə Tata Uhgïn tətətig lak, kæn iakətətig e Tata Uhgïn.”* ³⁹ Tol nəhlan, o nəghatən min u, ilat kəmotolkeike min mämə okotaskəlim in, məto in təmiet elat, magim.

⁴⁰ In təmeguəfimīn-pən min e nəwtain nəhau Jotan, muwin əpəh, əpən, Jon təmol bəptais e netəmim ikin. Kæn mətətig ikin əh. ⁴¹ Kæn netəmim tēpət kəmotuwa ron, kæn moatən mämə, “Jon təməsolən nəmtətin kit ne. Məto nəghatən min itəm in təmatən e suah u, ilat rafin nīpəhrienən əm.”† ⁴² Kæn ikin əh, netəmim tēpət kəmotahatətə e Iesu.

11

Lasaros təmimīs

¹ Etəm Petani kit, nərgin u Lasaros, tatimīs. Petani, in latuənu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otəpənau nelki Iəramərə rəhatat e senta, kæn mafəl e noanun, təmiəg.† Kæn pətan u, rəhan u kaka Lasaros u tatimīs. ³ Tol nəhlan, wini

* **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34

* **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3

Lasaros mil kuahl-ipən nəghatən o Iesu məmә, “Etəm-iasol, ik kit u itəm nakolkeike pik,‡ in tatimis.”

⁴ Nian Iesu tәмәto nəghatən u, kән in tәмә, “Lasaros tatimis, mәto rәhan nimisән әh, okol tәsolән in timis agin-әh. Nimisән әh rәhan otol mәмә netәmim okotilәs-ipәр motәнwiwi Uhgин ron. Kән nimisән әh otol mәмә netәmim okotilәs-ipәр motәнwiwi Nәti Uhgин ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rәhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatәto pap mәмә Lasaros tatimis, in tәmatig min mos nian kәiu әpәh ikin tәtatig ikin. § ⁷ Kән uarisig, tән-ipән kәм rәhan netәmim min mәмә, “Pәs kotitәlig-pән min Jutia.”

⁸ Mәto rәhan netәmim min kotән-ipән kәм in mәмә, “Iәgәtun, roiu әm huә, netәм-iasol rәha Jutia kәmotәmә okotahtimnu ik e kәpiel apin. ? Mәto ik nakән mәмә onakitәlig-pән min ikin әh?”

⁹ Kән Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәmat nәkotitun mәмә tuelef aua e nәrauiәgән. Okәмә etәmim tәtaliwәk e nәrauiәgән, okol tәsorinән nelkin e kәpiel kit, mәto-inu tәtәplan nat e nәhag-әhagән rәha nәtueintән.* ¹⁰ Mәto okәмә in tәtaliwәk lapin, in titun norinән nelkin e kәpiel kit, mәto-inu rәhan nәhag-әhagән tikә.” ¹¹ Iesu tinән rәkis nəghatән әh, kән in mән-ipән kәм ilat mәмә,

‡ **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nәhlan in tәtәsahgin minu lan mәмә Lasaros otimis paupән, mәto-inun in otol nahatәtәn rәhalal tәskasik min nian in otol Lasaros tinәmegәh min e nimisән. Әplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5

“Kitat kit u Lasaros, in tətəpəl. Məto io oekuwın əh-
ikin məhgaiir lan.”†

12 Kən rəhan min netəmim kotən-ipən kəm in
məmə, “Etəm-iasol, okəmə in tətəpəl, kən rəhan
nimisən otikə. !In otəto təwır min!” 13 E nəghatən
u rəha Iesu, nıpətın u məmə Lasaros tinimis rəkis.
Məto ilat nıkilat təht məmə Lasaros in tətəpəl əm.
14 Kən Iesu təmən-ipən wır məmə, “Lasaros tinimis
rəkis. 15 Nian nıkik tatuəh itəmat, nıkik tagien
məmə eməsətigən itımlau min, məto-inu nat u,
otasitu etəmat məmə onəkotahətətə lak. Məto təwır
məmə pəs kotuwın motehm in.”

16 Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in
tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə,
“Təwır, pəs kitat rafın kotuwın, məmə kitat rafın
okotimis əm kitat min.”

*Iesu in nəukətı naiir-pa
mın e nimisən*

17 Nian Iesu təmiet-arəpən Petani, kən təməto
məmə kəmitənım Lasaros, tinos nian kuwıt rəkis.
18 Latuənu u Petani, in iuəhkır əm o Jerusalem,
okəmə naka suatıp lan tahmen e kilomita kısıl,
19 kən netəm Isrel tətət kəmotuwa məmə okotehm
Mata ne Meri motiləs-ipər nətəligən rəhalau məto-
inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmimis.

20 Kən nian Mata təməto məmə Iesu tatuwa,
in təmətul muwın məmə otəplan. Məto Meri, in
təmatəpələh əm imə.‡ 21 Kən Mata təmən-ipən kəm
Iesu məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatig ikin-
u, okol rəhak kaka təməsimisən. 22 Məto io enitun

† **11:11:** Nimisən rəha netəm kotahətətə e Iesu in tahmen əm məmə
kəmotapıl əlu-əlu əm məto-inu ilat kəmos nəmegəhən lilin. Jon
3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ **11:20:** Luk 10:38-42

əh məmə nat naka onakətapəh-in kəm Uhgín, kən Uhgín otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəham kaka otəpanəmegəh mìn.”

²⁴ Mata təmə, “Io ekitun məmə Lasaros otəpanəmegəh mìn e Namnun Nian, itəm netəmim rafin kəmotimis okotair-pa mìn.”§

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Mìnən e Nìmisən, kən io mìn, io Nəukəti Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahatətə lak, nat əpnapin məmə in təmimis, məto in otəmegəh mìn. ²⁶ Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsimis agin-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷ Mata tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəmərə. Io enatahatətə lam, məmə ik Kristo itəm Uhgín təmən məmə otahl-ipa. Ik Nəti Uhgín. Ik u inun, aupən netəmim kəmoatən məmə ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tìnən rəkis nəghatən u, kən muwìn məmə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwìn kən masiwən-in-pən e matəlgin məmə, “Iəgətun‡ tinuwa rəkis. Tolkeike məmə otəplan ik.” ²⁹ Kən nian Meri təməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwìn məmə otəplan Iesu. ³⁰ Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwìn ikin mehm. ³¹ Kən nian netəm Isrel mìn u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatiləs-ipər rəhan nətəligən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm

§ 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * 11:26: Jon 3:15 † 11:26: Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13

matuwîn ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nîkilat təht məmə tatuwîn e suwît, otasək.

³² Meri təmîet-arəpən u ikîn Iesu tatətul ikîn, kən nian təməplan Iesu, in təmîsin nulin mən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatig ikîn-u, kən okol rəhak kaka təsîmisən.”

³³ Nian Iesu təməplan məmə pətan u ne netəmim mîn un ilat mîn koatasək, in təməto tərət pîk, nîkin tîfim. ³⁴ Kən in təmətapəh olat məmə, “? Nəmötîtənim hiə?”

Kən ilat kəmötən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nəmtîn təmaîəh. § ³⁶ Kən netəm Isrel mîn u, ilat kotəmə, “Ei, netəmim. !In təmölkeike pîk agîn-əh suah u taprəkis!”

³⁷ Məto ilat neen mîn koatən məmə, “Suah əh in əh aupən, təmöl-wîr iganəmtîn əpis. ?Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros məmə təsîmisən?”

Iesu təmosmegəh mîn Lasaros

³⁸ Kən Iesu təməto mîn tərət pîk, kən in təmuwîn əpəh e suwît. Ilat kəmötîtənim Lasaros əpəh e nîpəg kəpiel kit, kən motiləs-ipən mîn kəpiel kit mîn motahtosig-in-pən nîpəg kəpiel lan. ³⁹ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otahwin rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wîni Lasaros, tən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, in tînəpien rəkis. Kəmîtənim tînos nian kuwît rəkis.”

⁴⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ? Ik nînaluin məmə emən-ipînə rəkis kəm ik məmə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsənənən asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgîn?” ⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmötahwin rəkis kəpiel. Kən Iesu

§ 11:35: Luk 19:41

təmuag-pər kən məmə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəməto rəkis rəhak nəghatən. ⁴² Kən ekıtun məmə e nian rafin, natəto io. Məto iatən nəghatən u, o netəm mın u, itəm koatətul tıtəlau-in io, məmə ilat okotahatətə məmə ik nəməhl-ıpa io.”* ⁴³ Kən əmun, nian Iesu tınən rəkis nəghatən u, in təmaun əfəməh məmə, “!Lasaros, ətul miet!” ⁴⁴ Kən Lasaros təmətul miet, matəmık mətmətıg əm nıməhan mın u itəm kəməlis ətain nelmın ne nelkin ne nıganəmtın ne lan. Kən Iesu tən-ıpən kəm ilat məmə, “Otıkis rəkis nıməhan mın əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol mın rəha Isrel kəmotegəs-in suatıp məmə okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natımnat mın u itəm Iesu təmol, ilat tepət kəmotahatətə lan. ⁴⁶ Məto ilat mın neen kəmotuwın o Farisi mın, kən motən-ıarəp kəm ilat rafin natımnat mın itəm Iesu təmol. ⁴⁷ Kən o nat u, Farisi mın u ne pris asol mın ilat kəmotaskəlim nuəfımınən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat mın məmə, “? Okotəhrol nulan? Suah əh tınatol nəmtətın tepət. ⁴⁸ Okəmə okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafin okotahatətə lan, kən netəm Rom ilat okotuwa motərəkin Nımə Rəha Uhgın ne kantri rəhatat kən motos-ırəkis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kən ilat kit u, nərgın u Kaeafas, in pris asol agın e nup əh. Tol nulan, in təmən məmə, “Itəmat nəkotəruru agın-əh nat u. ⁵⁰ ? Təhrol itəmat nəsotıtunən? ? Itəmat nəsotıtunən məmə

* **11:42:** Jon 3:17

təwɪr məsɪn otəmat məmə etəmim kitɪəh əm otɪmɪs o netəmim, taprəkɪs-in məmə kantri apɪəpɪə otɪmɪs?"†

⁵¹ Nian in tɪnən nəghatən u, in təməsən atɪpən e nətəlɪgən əm rəhan. In pris asol aɪn e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgɪn təmos-ɪpən kəm in. Kən in təmən məmə Iesu in otɪmɪs o nosmegəhən netəm Isrel.‡

⁵² Kən məto rəhan nɪmɪsən, sənəmə o nos-megəhən netəm Isrel əm, məto o nosmægəh mɪnən nenətɪ Uhgɪn mɪn itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitɪəh əm. § ⁵³ Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmə okotəkəike kegəs-in suatɪp kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsaliwək-arəp mɪnən ikɪn mɪn e Jutia, in təmagɪm ikɪn-u, muwɪn əpəh e taon kit, nərgɪn u Efraim. Taon u, in iuəhkɪr əm o ikɪn taruən-aruən ikɪn. Kən in mətatɪg ikɪn əh, ilat rəhan mɪn netəmim.

Netəmim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵ Tɪnatuwa iuəhkɪr o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgɪn u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netəmim tepət kɪnoatɪet ikɪn pɪsɪn pɪsɪn mɪn mɪnoatuwa Jerusalem məmə okotol natɪmnat

† **11:50:** Jon 18:14 ‡ **11:51:** Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu Iesu məto-inu təsolkeikeən məmə netəm Rom okotərəkɪn kantri rəha netəm Isrel. Məto, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nɪpahriənən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nɪpətɪn tatəgətun məmə Iesu otəkəike mɪmɪs məmə Uhgɪn otəsələn nalpɪnən kəm rəhan netəmim o rəhalat təfagə rat mɪn. § **11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16 * **11:55:** Eks 12:13,23,27

mīn mēmā ilat okotaruətuəh† e nīganəmti Uhgīn, paupən un, mēpanotuwīn e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm mīn əh kīnoategəs-in Iesu. Kən nīan kəmotuəfīmīn e Nīmə Rəha Uhgīn, kīnoatətapəh-ətapəh olat mīn mēmā, “?Kəruru mē Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Məto e nīan əh, pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotələhəu nəghatən kit, mēmā okəmā etəmim kit titun ikin Iesu tətatiɡ ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael mīn kotuwīn motaskəlīm.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta (*Mat 26:6-13; Mak 14:3-9*)

¹ Nīan sikis əh-ikin tətatiɡ əh kəpənən e nīan rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnītəliɡ-pa mīn Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh mīn. ² Kən netəmim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros mīn əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigi nat, muwa. Senta u, kəmol e nokī nato.‡ Senta əh, nəmiəwīn təwīr, kən nəmtīn tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noa-nun. Nəmiəwi senta u, təmirəfin nīpəɡnoa nīmə.§
⁴ Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot,

† **11:55:** Okotaruətuəh, nīpətīn un, mēmā ilat okotafəl wīr ilat mīn, məto-inu ilat kotītun mēmā ilat kotamkīmik e nīganəmti Uhgīn.

* **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nīpahrienən mēmā ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nīan əh, ilat kotapil motisin-pən nuwləlmilat e tepil, kətagwən. ‡ **12:3:** Nato in nat kit nəmiəwīn tatəpien wīr, tahmen e nīɡpis. § **12:3:** Mak 14:3

suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min, in təməhai ron. In təmən məmə,⁵ “?Ik nəkəruru nol-salim-in senta u, mos mənī lan, kən mos-ipən kəm ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.*⁶ In təmən nəhlan, mətə sənəmə in tatol nat aḡin e ian-rat min, mətə in təmən əm, mətə-inu in iakləh. In tatos kətim rəha mənī rəhalat, kən nian neen, in tətakləh-in.

⁷ Mətə Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkənən rəhan nətəligən. In təmatələhəu wir senta u, məmə otau nipətik, o nian əh itəm okitənim io lan. ⁸ Ian rat min, nian rafin itəmat min ilat nəkotatig.† Mətə io, okol esatigən nian rafin kitat min itəmat.”

Pris asol min kəmotegəs-in min suatip o no-hamnuən Lasaros

⁹ Kən nian nimanin netəm Jutia kəmotətə məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kinoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotehm Iesu, mətə ilat kotuwa min məmə okotəplan-tu Lasaros u təmimis, kən Iesu tol min təmegəh.‡¹⁰ Kən əmun, pris asol min, kəmotegəhan-in min məmə okəkəike kohamnu min Lasaros,¹¹ mətə-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh min, kən ilat kəmotahətətə e Iesu, kən minotapəs rəhalat netəm-iasol min.

Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig (Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Kəmən lawiḡin, nimanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotətə məmə Iesu tətaliwək

* 12:5: Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan watu.”

† 12:8: Dut 15:11 ‡ 12:9: Jon 11:43,44

minatuwa e taon. ¹³ Kæn tol næhlan, ilat kæmotiet e taon u, moatæmik nat kit tahmen e nimali næmil§ moatuwin mæ okotæplan Iesu. Kæn moatagæt æfæmæh moatæn mæmæ,

“!Hosana!*

!Iæræmærah Uhgîn tætatig ilau suah u itæm tatuwa e nærgîn!

!Iæræmærah Uhgîn tætatig ilau Kig u ræha netæm Isrel!”†

¹⁴ Kæn Iesu tæmæplan næti togki kit, kæn tasuæ lan maliwæk matuwin. Natimnat min u, Naoa Ræha Uhgîn tinæmæn rækis mæmæ,

¹⁵ “Netæm Sæon,‡ itæmat sotæginæn.

!Otæplan-tu! !Kig ræhatæmat tatuwa,

in titasuæ e næti togki maliwæk matuwa!”§

¹⁶ E nian æh, netæmim ræha Iesu ilat kotæruuru nipæti nat u. Mæto uarisig, nian Iesu tinæmegæh min e nimisæn, kæn Uhgîn tinol æp rækis nepætæn ræha Iesu, kæn nikilat tæpanæht mæmæ aupæn, kæmæte rækis næghatæn lan e Naoa Ræha Uhgîn, kænu netæmim kinotol næghatæn min æh tinuwa minol nipahrienæn lan.

§ **12:13:** Nimali næmil u in næmtætin ræha næptæn ræhalat ne nol winæn e tikimir min ræha netæm Isrel. Okæm-naka ilat kæmoturin-urin nimali næmil mæto-inu nikilat tæht mæmæ Iesu in Kristo, kæn in tinuwa mæmæ otæmki-rækis ilat e næræmærahæn ræha netæm Rom. *

12:13: Næghatæn u, “Hosana,” nipætin ætuatip in “Asitu, Uhgîn, osmegæh itæmat,” mæto e nian ræha Iesu, næghatæn u, ilat kæmotæuhlin æm nipætin mæmæ, “!ænwiwi Uhgîn!” Ves u ilat koatæn, in tæmisi-pæn e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49

‡ **12:15:** Jerusalem u, kæmotaun-in min mæmæ Sæon, mæto-inun nærgîn æh ræha nitot kit itæm kæmilækin-pær taon lan. Sæon u, in nærgi Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9

17 E nian Iesu tēmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nīpəg kəpiel məmegəh mīn, nīmanin netəmim tepət kəmotatig ilat əh-ikīn. Kən ilat əh kəmotətul-arəp mīnotən-iarəp natimnat mīn u in təmol. 18 Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmə in təmol nəmtətīn əh. 19 Kən Farisi mīn kīnoatən-ən kəm ilat mīn məmə, “! Otəplan-tu, okol kitat kəsotol agīn-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafīn e nətuounən kīnoatuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

20 Kən nian netəmim kəmotuwīn Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen mīn əh-ikīn ilat mīn, kəmoatəfak. 21 Netəm Kris mīn u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.” 22 Kən Filip tətul muwīn mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

23 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tīnuwa rəkīs, məmə Uhgīn otol əp rəhan nepətən əhag-əhag. 24 Nīpahriənən agīn u iatən kəm itəmat məmə, etəmim otəkəike mītənīm nīkuti nat e nīsīp kən otīmīs. Okəmə təsīmīsən, kən okol təsəwīənən kən məsoeən. Məto okəmə otīmīs, kən otəe-in noan tepət, tepət.*

25 Etəm nīkin tatəht pīk rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmim itəm nīkin təsəht pīkən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otaskəlīm wīr nəmegəhən rəhan o

* 12:24: 1 Korin 15:36

nāmegāhən liliṅ.† 26 Etəm tolkeike māmə otol wək rəhak, in otəkəike muarisig-in io,‡ kən okəmə ikin pəhruən io ekatig ikin, kən in min, in otatig ikin-u.§ Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgīn otisiai-in.”

Iesu tāmāghat-in nīmīsən rəhan

27 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Roiu əh, nīkik tītahmə pīk.* ?Oekahrol min-nulan? Okol esənən māmə, “Tata, ohrəkis nahmāən itəm tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron. 28 Tata, ik os-ipər atip nərgəm.”

Kən əmun, roiu aɡin-əh, ilat kəmotəto nəwian kit tāmisi-pən e neai tatən māmə, “Io eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər min.”

29 Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkīr ron kəmotəto nəwian əh, kən ilat neen kotəmə, “! Netəmim! ?Naka u? ?Kaluəluə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

30 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat māmə, “Nəwian u, tāməsuwamən māmə io ekəto. Məto təmuwa māmə itəmat onəkotəto.† 31 Roiu əh tinol nian itəm Uhgīn otakil nolən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otoh-iəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərəmərə

† **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat əpnapīn māmə nīmīsən rəha Iesu təmōl māmə okəm-naka Setan təmōl win, məto nīpahrienən māmə in təsōl winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9.

rəha nətueintən u. § 32 Nian katiləs-ipər io ilis, * kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”† 33 E nəghatən u, in tinuhapik e nimisən rəhan.‡

34 Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən məmə, “Itimat enotəto rəkis e Lou rəhatat, məmə nian Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa tuwa, in otətətig lilin əm, matuwın namnun tikə. § ? Təhrol ik nakatən məmə netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

35 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəhag-əhagən u, tətətig otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmə kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətaliwək e napinəpən, in təruru ikın in tatuwın ikın. 36 Nian nəhag-əhagən u tətətig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahətətə e nəhag-əhagən u məmə itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahətətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magım mapəs ilat muwın matəhluaiğ. 37 Nat

§ 12:31: Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12

* 12:32: E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tepət. Kən in nipətin kəiu. Nian tatən “katiləs-ipər io ilis,” nipətin kit in tatəghat-in nimisən rəha Iesu e nig kəməluau. Kən nipətin kit mın, e nig kəməluau əh, in tatəgətun nəwırən asol ne nepətən asol rəha Iesu. † 12:32: Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ 12:33:

Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § 12:34: Netəmim nikilat tatəht ves mın əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nikilat təsəhtən ves mın itəm koatən məmə Kristo in otaupən mımıs. *

12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5

əpnarın məmə in tınol rəkis nəmtətin tepət e niganəmti netəm Isrel, məto ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uhgın u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa məmə otol nəghatən rəhan tuwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə,

“?İərəmərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən İərəmərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pık o nosmegəhən?”†

³⁹ Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan məto-inu tahmen-pən əm məmə Aesea təmən-iarəp mın aupən məmə,

⁴⁰ “In təmol ilat məmə niganəmtilat otəpis.

Okəmə təsəpisən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tinahtosig-in rəkis nıkilat.

Okəmə təsolən, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi mın.”‡

⁴¹ Ien rəha Uhgın, Aesea u aupən, təmən nulan məto-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha İesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in.§

⁴² Kən məto, netəm-iasol mın tepət məsın, ilat mın kəmotahatətə e İesu. Məto ilat koatəgin nən-iarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, məto-inun koatəgin Farisi mın məmə okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³ məto-inu netəm iasol mın u, ilat kotalkeike pık məmə netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhgın nıkin otagien olat.

† 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10 § 12:41: Aes 6:1-4

Nəghatən rəha Iesu tītun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pisin əm lak, məto tətahatətə min e Uhgın itəm təmahl-ipa io. ⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan min Uhgın u təmahl-ipa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən. ⁴⁷ Etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpinən, məto-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpinən rəha netəmim. Məto emuwa məmə ekosmegəh ilat.‡ ⁴⁸ Məto etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-iarəp rəhan nalpinən. O Namnun Nian, nəghatən min u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpinən rəhan.§ ⁴⁹ Tol nəhlan məto-inu nəghatən min u, sənəmə rəhak pisin əm, məto Tata Uhgın u təmahl-ipa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwın mən nəhlan, kən mol nəhlan.* ⁵⁰ Kən io enəmitun rəkis məmə nəghatən min u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən lilin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgın təmən-ipa kən məgətun io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

¹ Tīnuwa mətoarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnitun

* **12:45:** Jon 14:8-9 † **12:46:** Jon 1:4 ‡ **12:47:** Jon 3:17

§ **12:48:** Jon 5:45 * **12:49:** Jon 14:31

māmə rəhan nian tīnuwa rəkis māmə otiet e nətueintən u, muwīn mehm Tata Uhgīn.* Nian rafin in təmatolkeike pīk rəhan netəmim u kotatig e nətueintən, kən mətō roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim mīn kəmoatagwən, kən Setan tīnatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nətī Saimon, māmə in otosalīm-in Iesu tuwīn e nelmi tikimīr mīn rəhan. ³ Iesu təmītun māmə Tata Uhgīn təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmīn,† kən tīnītun mīn māmə in təmīsi-pən o Uhgīn, kən in otəpanitəlig-pən mīn o Uhgīn. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawīl kit. ⁵ Kən mīləs pesin kit, mətū-pən nəhau lan, kən əmun mətūoun mətəu nelki rəhan mīn netəmim, kən mətəfəl e tawīl, tawīl u itəm in tatətəut-in.

⁶ Təmōl mihin, muwīn e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in māmə, “?Iərəmərə, təhrol? Təsəwīrən māmə ik onakau nelkək.”

⁷ Mətō Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Roīu ik nəkəruru nīpətī nat u io iatol, mətō uarisig un, onəpanītun nīpətīn.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in māmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Mətō Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in māmə, “!Iərəmərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, mətō onakau mīn nelmək ne rəhk-kapə!”

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmə, “!Kəp! Etəm un tīnaig rəkis, in tīnəruən rəkis, tīnahmen. Təwīr

* **13:1:** Jon 16:28 † **13:3:** Mat 28:18

əm məmə okəsau minən nīpətīn; məto io oekəike mau min əm nelkīn. Itəmat nīnotəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafīn agīn-əh.”‡ 11 Iesu tīnītun rəkis məmə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimīr min. Tol nəhlan, kən in tən məmə, “Sənəmə itəmat rafīn agīn-əh.”

12 Nīan Iesu tīnau rəkis nelki rəhan netəmim min, kən muwīn min e rəhan napən, kən muwīn min məpələh e nəmeen e tepīl. Kən əmun mətapəh olat məmə, “?Itəmat nəkotītun nīpətī nat u emol roiu agīn etəmat? 13 Itəmat nakotaun-in io məmə ləgətun ne ləramərə, kən tətuatīp əm nulan, məto-inun nīpahrienən məmə io u, rəhatəmat ləgətun ne rəhatəmat ləramərə.

14 “Məto-inu io, io u rəhatəmat ləramərə ne io ləgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkītəmat, kənu itəmat min, onəkotau nelkītəmat min. § 15 Io emol məgətun itəmat lan, məmə itəmat onəkotol nolən kitīəh əm, məmə inu, emol mihin etəmat. 16 Nīpahrienən agīn u iatən-ipīnə kəm itəmat məmə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iahl-ipən in təsaprəkis-inən etəm tīahləpis.* 17 Roiu əh, itəmat nəkotītun wir natīmnat min u. Kən o nat u, okəmə nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwīrən o Uhgīn.†

18 “Io esənən itəmat rafīn.‡ Io ekītun wir itəmat min un itəm io emītəpun itəmat. § Məto nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn, otəkəike muwa mol nīpahrienən lan. Nəghatən u tatən məmə, ‘Etəmim u, aupən itīmīlau ematuagwən kələh e plet kitīəh,

‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5 * 13:16: Luk 6:40

† 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10

§ 13:18: Jon 15:16

mæto roiu, in tinæuhlin rəhan nətəligən, minatol noa kəm io.* 19 Io iatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian okəsələn əh. Mæto nian okatol, kən itəmat onəkotahatətə lak, məmə Io u inu.† 20 Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etənim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nikin tagien ron, tahmen-pən əm məmə in tatos min io, kən nikin tagien ron io. Kənu etənim itəm tatos wir io, kən nikin tagien ron io, tahmen-pən əm məmə in tatos wir min rəhak Tata, kən nikin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimir min

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Nian Iesu tinən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nikin təməfigəm pik, kən in təmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat kit u ikin-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.”

22 Kən rəhan netənim min kəmotətag-pən motəplan ilat min. Nikilat natəht məmə kəruru məmə in tatən pah. 23 Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pik,§ in tatəməhl* iuəhkir əm o Iesu. 24 Kən Saimon Pita, in təmasgəwin-pən anion kəm in məmə, “Ətapəh-tu ron, məmə etənim pah əh in tatən.”

* 13:18: Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.

‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18 § 13:23: Etənim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpəl iuəhkir o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pik, mæto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəməhl nəhlan moatəgwən.

²⁵ Kən suah əh təmiəu-iəu muwa iuəhkir o Iesu, kən mətapəh ron məmə, “?Iərəmərə, pah un nakatən?” ²⁶ Kən Iesu təmə, “Io ekəmkas pīret məsin, kənu meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pīret kit, meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon Iskariot. ²⁷ Kən Jutas təmos pīret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nat u nakəmə nakol, uwīn uəhai əm mol.”†‡ ²⁸ Netəmim mīn un rəha Iesu itəm kotəməhl tītəlau e tepīl moatəgwən, ilat kəsotitunən məmə Iesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka. ²⁹ Jutas in titahtu kətīm rəha mənī rəhalat, kən ilat neen nīkilat təht məmə Iesu təmən-ipən kəm in məmə otuwīn mos-nəmtīn nagwənən neen nīgīlat o lafet, o okəm-naka tatuwīn otos-ipən mənī neen kəm ian-rat mīn.§ ³⁰ Kən nian Jutas təmos rəkīs pīret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tīnapinəp rəkīs.*

Iesu təmən nəghatən wi kit məmə okotol

³¹ Nian Jutas tīniet rəkīs, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uhgīn tīnatīləs-ipər nərgī Nəti Etəmim,† kən Nəti Etəmim tīnatīləs-ipər nərgī Uhgīn. ³² Məto nian Nəti Etəmim tīnol əp rəkīs nepətən rəha Uhgīn, kən Uhgīn atīp əm in otol əp mīn nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm.‡

³³ “Nənətik mīn, okol esatīgən tuwəh kitat mīn itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, məto io

† **13:27:** Luk 22:3 ‡ **13:27:** Setan: Əplan e tiksonari. § **13:29:** Jon 12:5-6 * **13:30:** Luk 22:53 † **13:31:** Jon 12:23 ‡ **13:32:** Jon 17:1-5

iakatən mīn əm nəghatən kitīəh əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol mīn rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, ‘Ikīn əh ekatuwīn ikīn, itəmat nəkotəruru nuwīnən ikīn.’§

³⁴ “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mīn.† Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitīəh əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mīn.‡ ³⁵ Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat mīn, kən netəmim rafin okotītun məmə itəmat rəhak mīn netəmim.”§

Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “? İərəmərə, ik onəkuwīn hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ikīn əh io ekatuwīn ikīn, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə, “? İərəmərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nīkik tagien əm məmə ekīmīs ron ik.” ³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “? İk nakəmə nīkim tagien əm məmə onakīmīs ron io? Nīpahrienən aɡīn u iatən kəm ik məmə, mənīg otəsimmənən əh, kən ik onakən mau kīsīl məmə nəkəruru io.”†

§ **13:33:** Jon 7:33-34 * **13:34:** Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11
 † **13:34:** Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ **13:34:** Efes 5:1-2;
 1 Jon 4:10-11 § **13:35:** 1 Jon 3:14; 4:20 * **13:36:** Jon 14:2
 † **13:38:** Jon 18:27

14

Iesu in Suatip o nuwinən o Tata Uhgın

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahməən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgın,* kən motahatətə mın lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tepət əh-ikin. Nəghatən u in nıpahrienən. Okəmə təsol mihinən, okol enən-ıpinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwin, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.† ³ Kən məto-inu ekuwin mol apen-pena otəmat, kən io oepanıtəlig-pa mın mos itəmat nakotuwa moatatig kitat mın io,‡ məmə itəmat onəkotatig ikın-u itəm io mın iakətatig ikın.§ ⁴ İkın əh iakatuwin ikın, itəmat nınotıtun rəkis suatip rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, itimat ekotəruru ikın-un nakatuwin ikın. ? Ekotəhrol nulan motıtun suatip tatuwin ikın əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatip ron.† Kən io un, nəukəti nıpahrienən,‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən.§ Etənim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwin.* ⁷ Okəmə nəmotıtun io, kən nəmotıtun mın rəhak Tata.† Kən tol nəhlan, tətoun roiu, nınotıtun rəkis in, kən mınotəplan.”

⁸ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, awi əgətun-tu Tata Uhgın kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

* **14:1:** Sam 4:5 † **14:2:** Hip 11:16 ‡ **14:3:** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § **14:3:** Jon 12:26 * **14:6:** Jon 6:35 † **14:6:** Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ **14:6:** Jon 1:14 § **14:6:** Jon 1:4 * **14:6:** Wək 4:12 † **14:7:** Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ **14:8:** Eks 33:18

9 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Filip, io emətatig təfəməh kitat min itəmat. Məto ik nəkəruru əh io. Etənim itəm tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgın.Ş ?Təhrol ik nakatən məmә, ‘Awi, əgətun Tata Uhgın kəm itimat?’* 10 ?Ik nəsahtətəən məmә iakatig e Tata Uhgın, kənu Tata Uhgın tətətig lak?† Nəghatən min u iakatən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgın u, nian rafin, tətətig lak, inun in tatol rəhan min u wək. 11 Itəmat onəkotəike motahatətə lak nian io iatən məmә iakətətig e Tata Uhgın, kənu Tata Uhgın tətətig lak. Məto okəmә kəpə, təwir məmә nakotahatətə lak o nəfigəmən rəha nəmtətin min itəm ematol.‡ 12 Nipahrienən aɡin u iatən kəm itəmat məmә, etənim itəm tətahatətə lak, in otol nolən wək min un itəm io ematol.Ş Əwəh, in otol nolən wək tər təhmin min taprəkis-in wək min un itəm io emol, məto-inun io oekatuwin o Tata Uhgın. 13 Io Nətin, kən okəmә nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpin okəmә nakoteasiə-in nat naka, io epanol,* məmә wək u rəha Nətin otıləs-ipər nərgi Tata Uhgın. 14 Kən okəmә onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təmən məmә Narmın Rəha Uhgın otuwa

15 Kən Iesu təməghat əh matuwin, matən məmә, “Okəmә itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak.† 16 Kən io, oekeasiə

Ş 14:9: Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * 14:9: Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † 14:10: Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ 14:11: Jon 5:36; 10:38 § 14:12: Luk 10:17 * 14:13: Mat 7:7 † 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6

o Tata Uhg̃in mēm̃a in otahl-ipa Iasitu‡ kit m̃in otēmat. Kēn in otētatiḡ lilin itēmat min. ¹⁷ Suah un inun, in Narm̃in rēha Nīpahrienən. § Netēmim rēha nātueintən u, okol kəsotosən in e nīkilat,* m̃ato-inu ilat kəsotəplanən in, motəruru in. M̃ato itēmat, nəkotitun in, m̃ato-inun in tətatiḡ itēmat min. Kēn in otəpanatiḡ e nīkitēmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etēmat, okol esapəsən itēmat nəkotatiḡ p̃isin əm, tahmen e suakəl̃h. Io epanitəliḡ-pa m̃in otēmat. ¹⁹ Otəsuwəhən, netēmim rēha nātueintən u ilat okəsotəplanən io. M̃ato itēmat onəpanotəplan io.† Kēn m̃ato-inun io epanəmegəh, itēmat m̃in onəpanotəmegəh.‡ ²⁰ O nian rēha natimnat m̃in u, kēn itēmat onəkotitun mēm̃a iakətatiḡ e rəhak Tata. § Kēn itēmat nəkotatiḡ lak, kənu io ekətatiḡ etēmat.

²¹ “Etēmim itəm təmos w̃ir nəghatən rəhak, kēn matol, etēmim u inun in tolkeike io. Kēn etēmim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike m̃in in.* Kēn io m̃in oekolkeike in. Kēn io oekol əp io kəm in, mēm̃a in otitun əsas io.”

²² Kēn Jutas u, (sənəm̃a Jutas Iskariot, m̃ato iahunin kit), in təmətapəh ron mēm̃a, “?Iərəmərə, ik onakahrol nulan kēn mol əp ik kəm itimat əm, m̃ato onəsol əpən ik kəm netēmim rēha nātueintən?”†

²³ M̃ato Iesu tən-ipən kəm in mēm̃a, “Etēmim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau

‡ **14:16:** Jon 14:26; 15:26; 16:7 § **14:17:** Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * **14:17:** 1 Korin 2:14 † **14:19:** Jon 16:16 ‡ **14:19:** Jon 6:57 § **14:20:** Jon 10:38; 17:21 * **14:21:** Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † **14:22:** Wək 10:41

ekueia mätuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin.‡ 24 Etəmim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən min u itəm nəmotəto ematən, eməsən atipən ilat. Məto emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa.§

25 “Io iatən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat nian etatig əh kitat min itəmat. 26 Məto Narmin Rəha Uhgın u, in Iasitu, itəm Tata Uhgın otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat min rafin. Kən in otatol itəmat məmə nikitəmat otatəht natimnat min u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

27 “Roiu əh tınuəkır məmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətatig otəmat.† Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahməən kən məsotəginən. 28 Itəmat nınəmotəto rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisig, oepanitəlig-pa min otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otagian əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io. 29 Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kınotuwa moatol nıpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. 30 Roiu əh, okul esəghatən təfəməh min kəm itəmat, məto-inun Setan u iərəməərə rəha nətueintən u,‡ in tınatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win

‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 21:3 § 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31

lak. ³¹ Məto io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgın məmə netəmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in. §

“Itəla, pəs kotətul motagım ikin-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən məmə, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatitasilin nig u.† ² Nelmi nig min rafin itəm kəsotoeən, in tatəte rəkis ilat, kən nelmi nig min rafin u itəm koatə, in tətəfəl wir ilat,‡ məmə ilat okotə-in noalat tepət.§ ³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* ⁴ Otəper-ipa lak,† kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ipənən e nəukətin. E nolən kitiah əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsoe-inən noan okəmə nəsoətəper-ipamən lak.‡

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otə-in noan tepət. Məto itəmat u, okəmə nəsoətəper-ipamən lak, okol nəsoətolən nat kit.§ ⁶ Okəmə etəmim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kınərakın kən tınəpə rəkis. Nelmi nig min

§ 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7
 ‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9;
 Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56
 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13

tol nəhlan, kitun nəmɪkən kərakin-pən e nīgəm, kuwaan ətɪp.* 7 Okəmə itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən mɪn rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgɪn otol kəm ik.† 8 Nian nəmegəhən rəhatəmat otoa-in noan tepət,‡ nat əh in tatiləs-ipər nərgɪ rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak mɪn netəmim.§

9 “Tata Uhgɪn in tolkeike pɪk io. E nolən kitɪəh əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. 10 Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, təhmen ətuatɪp əm mə inun io emol nəghatən mɪn rəha Tata Uhgɪn, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. 11 Io ematən-iarəp nəghatən mɪn u kəm itəmat, məmə nɪkitəmat otətagien, təhmen əm məmə io nɪkik tətəgien. Kənu nɪkitəmat otəgien otəgien mərioah.† 12 Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat mɪn, təhmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.‡ 13 Suah kit tɪkə itəm tolkeike pɪk in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in mɪn neen.§ 14 Kən okəmə itəmat nəkotol natɪmnat mɪn u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io mɪn neen. 15 Io oesaun-in mɪnən itəmat məmə iolwək mɪn rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natɪmnat mɪn itəm rəhan etəmiasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io mɪn neen, məto-inun natɪmnat mɪn rafin u itəm

* 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 ‡ 15:8: Kal 5:22-23

§ 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4

‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16

emæto o rāhak Tata, enən-iarəp rækis kəm itəmat.*
 16 Itəmat nəməsotitəpunən io, mæto io emitəpun
 itəmat.† Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat
 onəkotuwīn motol wək, kən wək rəhatəmat oteo-
 in noan.‡ Kən noan un, in otətatig. Tol nəhlan,
 kən okəmə nakoteasiə-in natimnat mīn kəm Tata
 Uhgīn e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.
 17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan.
 Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat mīn.”§

*Netənim rəha nətueintən, ilat koatətəhau
 netənim rəha Iesu*

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netənim
 rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat
 otəkəike muwəh məmə aupən, ilat kəmotətəhau
 mihin io.* 19 Okəmə itəmat netənim rəha
 nətueintən u, kən netənim rəha nətueintən
 okotolkeike itəmat, mæto-inu rəhalat u itəmat.
 Mæto sənəmə itəmat netənim rəha nətueintən
 u. Io enimitəpun rækis itəmat, kən mos-irækis
 itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netənim
 rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.† 20 Nikitəmat
 otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rækis kəm
 itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprækis-inən rəhan
 etəm-iasol.’‡ Kən mæto-inu netəm rəha nətueintən
 u, ilat koatol tərət agīn ron io, kən tol nəhlan,
 ilat okotol nolən kitiəh əm etəmat.§ Okəmə ilat
 kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat
 nəghatən. Mæto ilat kəməsotol agīn-əhən rəhak
 nəghatən mīn. 21 Ilat okotol natimnat mīn nulan

* 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5

§ 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19:

Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12

etəmat, məto-inun itəmat rəhak mīn netənim.*
 İlat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgīn
 itəm təməhl-ıpa io.†

22 “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan
 e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat
 nolən rat mīn. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io
 moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən
 məmə rəhalat nolən rat tikə.‡§ 23 Etənim itəm
 tetəhau io, in tetəhau mīn rəhak Tata. 24 Emuwa
 mol wək mīn u e niğanəmtilat itəm kol etəm pişin
 kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə
 pah u io. Kən nat əpnəpīn kəmotitun io, məto
 koatetəhau io, kən tol nəhlan məmə koatetəhau
 mīn rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə
 rəhalat nolən rat tikə.* 25 Məto natimnat mīn əh
 otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u
 otuwa pahrien itəm netəm əpən kəmotəte rəkis
 e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘İo
 esolən nat kit elat, məto ilat kotetəhau ağın-əh io,
 moatol timəht kəm io.’†

26 “Məto nian İasitu otuwa, in otatən-ıarəp io.
 Narmin rəha Nıpahrienən u, tatisi-pən o Tata
 Uhgīn.‡ İo ekahl-ıpa in tuwa otəmat. 27 Kənu
 itəmat mīn, onəkotəkəike motən-ıarəp io,§ məto-
 inu itəmat noatətig kitat mīn io e nətuounən e wək

* 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1
 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon
 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: İesu tinuwa kən
 mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nikisən ilat e təfagə rat.
 Məto netənim rəha nətueintən kotetəhau məmə İesu tatol əp nolən
 rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotapəs in kən moatitəpun napinəpən
 maprəkis-in nəhag-əhagən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36;
 Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4 ‡ 15:26: Jon 14:26
 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14

rəhak muwa mətəarus-pa u-roiu.

16

¹ “Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən. ² İlat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat; * kən nıpahrienən agin, nian əh-ikın tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nıkilat təht məmə ilat koatol wək wır kit rəha Uhgın.† ³ İlat okotol natimnat min u, mətə-inun ilat kotəruru Tata Uhgın, kən motəruru min io.‡ ⁴ Mətə io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nıkitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat.”

Wək min itəm Narmın Rəha Uhgın otəpanol

Kən İesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, mətə-inu emətətiğ kitat min itəmat. ⁵ Mətə roiu ekıtəliğ-pən min o rəhak Tata itəm təmahl-ıpa io, mətə itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, “? İk onəkuwın hiə?” ⁶ Mətə roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nıkitəmat təmahmə. ⁷ Mətə io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwır pik otəmat məmə io ekagım tənın itəmat. Mətə-inu okəmə esagım tənınən itəmat, kən İasitu§ okol təsuwamən matığ itəmat min. Mətə okəmə io ekagım, muwın, kən io ekahl-ıpa in tuwa mətətiğ otəmat.* ⁸ Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmim rəha nətueintən məmə ilat

* **16:2:** Jon 9:22; 12:42 † **16:2:** Wək 26:9-10 ‡ **16:3:** Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § **16:7:** Jon 14:16 * **16:7:** Jon 7:39

iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətuatip e niġanəm̄ti Uhḡin, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim. ⁹ Narmin u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat, † məto-inu kəsotahatətəən lak. ¹⁰ Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niġanəm̄ti Uhḡin, ‡ məto-inu io ekitəlig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehmən io. ¹¹ Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhḡin in tinakil rəkis iərəmərə rəha nətueintən u, Setan. §

¹² “Io iatos natimnat tepət min əh-ik̄in məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotiəkis pik əh otəmat.* ¹³ Məto nian Narmin rəha Niṗahrienən otuwa, † in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun niṗahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhḡin. Kən in otən-iarəp̄inə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otiləs-ipər io. ¹⁵ Natimnat min rafin rəha Tata Uhḡin, in rəhak. ‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmin u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp niṗət̄in kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan min Iesu

† **16:9:** Jon 15:22 ‡ **16:10:** Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § **16:11:** Jon 12:31 * **16:12:** Mak 4:33 † **16:13:** Jon 14:17 ‡ **16:15:** Jon 17:10

16 Kæn Iesu tæn-ipæn mämə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, mətə uarisig un, təsuwəhən, kæn onəpanotəplan mīn io.”§

17 Kæn netənim mīn neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat mīn mämə, “?Nəghatən u, nīpətin naka? In tatən kəm itat mämə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, mətə uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan mīn io.’ Kæn in tən mämə, ‘Mətə-inu io iakatuwin o Tata Uhgīn.’ 18 ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nīpətin naka? Kitat kotəruru nəghatən mīn əh in tatən.”

19 Kæn Iesu tīnitun rəkis mämə ilat kotolkeike mämə okotətapəh-in nat kit ron, kæn in tən-ipæn kəm ilat mämə, “?Təhro? Io emən mämə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Mətə uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan mīn io.’ ?Kæn roiu nakotətapəh otəmat mīn o nīpəti nəghatən u?

20 Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat mämə, itəmat nīkitəmat otəhmə, itəmat onəkotasək pik,* mətə nətueintən, nīkin otagien. Itəmat onəkotəto tərət pik agīn, mətə nahməən rəhatəmat otəuhlinpa e nagienən.† 21 Nian okəmə tīnuəhkīr mämə pətan kit otemək, kæn in tatəto tərət, mətə-inun tīnol nian rəhan mämə otəto nahməən e nīpətin. Mətə uarisig, okəmə nətin tīnaiir rəkis, kæn in nīkin təsəht mīnən nahməən əh. In nīkin tətagien pik mətə-inu nətin tīnaiir-pa e nətueintən. 22 E nolən kitīəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Mətə uarisig, kənu io ekəplan mīn itəmat. Kənu nīkitəmat otagien otagien, okol etənim kit təsol mīnən itəmat nīkitəmat təhmə mīn. 23 O nian

§ 16:16: Jon 14:18 * 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20

əh, itəmat onəsotətapəh-in mīnən nat kit ron io. Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgīn e nərgək, kən in otos-ipīnə kəm itəmat.‡ ²⁴ Mətoaruspa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nīkitəmat otagien otagien mərīoah.”§

Iesu tīnol win rəkis e natimnat mīn rəha nətueintən

²⁵ Kən Iesu tatəghat əh matuwīn matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat mīn u, matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikīn tatuwa, itəm io ekəsueh mīnən nimaa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotītun wīr in. ²⁶ E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io esənən məmə io ekuwīn e nərgitəmat measiə-in natimnat ron† ²⁷ məto-inu Tata Uhgīn, in əmun tolkeike pīk itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emīsi-pən lan. ²⁸ Io emīsi-pən o Tata Uhgīn, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet mīn e nətueintən u, mītəlig-pən mīn o Tata Uhgīn.”

²⁹ Kən netəmim rəhan mīn koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh mīnən nimaa nəghatən! Ik

‡ **16:23:** Mat 7:7 § **16:24:** Jon 15:7-8 * **16:25:** Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † **16:26:** Kitat kotītun nuwīnən o Uhgīn e nəfakən, təhmen əm e nisualkələh koatuwīn o rəhalat tata mīn itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitīəh əm, inun, məmə Uhgīn otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtīn (Rom 8:34, Hīp 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotītun nuwīnən measiə-in natimnat o Uhgīn.

nakatən ətuatip əm kəm itimat. ³⁰ Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpinən nəghatən mīn rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgīn.”

³¹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “? Nīpahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?‡
³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nīpahrienən məmə nian əh tīniet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwīn imatəmat mīn ikin, motapəs io, io pīsīn əm. § Məto okol io esan pīsīn əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itīmīlau min.* ³³ Io enəmən-iarəp rəkis natīmnat mīn u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotatig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəginən, motətul məha-məha, § məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

¹ Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tīnuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakīləs-ipər nərgi Nətīm, məmə in mīn otəpanīləs-ipər nərgəm,* ² məto-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməərə

‡ **16:31:** Jon 4:23 § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27

* **16:32:** Jon 8:29 † **16:33:** Jon 14:27 ‡ **16:33:** Jon 15:18-21

§ **16:33:** Mak 13:9 * **16:33:** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32

e netəmim rafin,† kən mitun mīn nos-ipənən nāmegəhən lilin kəm ilat mīn u, itəm ik nāmos-ipən ilat mīn kəm in.‡ 3 Kən nāmegəhən lilin u, nīpətīn u mēmə netəmim okotītun ik, itəm ik əm un ik Uhgīn pahrien,§ kən motītun mīn Iesu Kristo u, ik nāmahl-īpa.* 4 Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkīs wək itəm ik nāmos-īpa kəm io mēmə iakol.‡ 5 Tata, roiu əh, tīnol nian rəham mēmə onakos io ekīmnə mətātīg kilau mīn ik. Ləs-ipər io mos-īpa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau mīn ik e nian nətueintən u təmatikə əh.§

Iesu təməfak o rəhan mīn

6 “Netəm mīn u itəm ik nāmos-irəkīs ilat o nətueintən mos-īpa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, mēmə ilat okotītun ik.* Aupən, ilat rəham mīn netəmim, mətō roiu ik nāmələhəupən ilat e nelmək, mēmə ilat rəhak mīn netəmim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, 7 kən roiu əh, ilat kotītun mēmə, natīmnat mīn u itəm ik nāmos-īpa kəm io, ilat koatīsī-pən əm ron ik. 8 İlat kotītun natīmnat mīn u, mətō-inu ik nīnəmən-īpa rəkīs nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nīkīlat. Kən ilat motītun mēmə nīpahrienən aɡīn mēmə io emīsī-pīnə ron ik, kən moatahatətə lak mēmə ik nāmahl-īpa io.

9 “Io iatəfak olat mīn u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm mīn u itəm ik nāmos-īpa ilat kəm io, mətō-inun ilat u rəham

† 17:2: Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ 17:2: 17:24; Jon 6:37,39 § 17:3: Jon 17:25,26 * 17:3: Fil 3:8 † 17:4: Jon 13:31 ‡ 17:4: Jon 19:30 § 17:5: Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * 17:6: Jon 1:18

min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm min u, ik nəmol ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatigən u e nətueintən u. Məto netəm min u, ilat okotatig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip agin. Awi, nakaskəlim netəm min u kotatig wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmə ilat okotatig kitiah əm, tahmen məmə inu, kilau min ik kitiah.‡ ¹² Nian io emətatig itimat min ilat, kən ematipal wir§ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wir ilat, esaiiroauinən kit.* Kitiəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgın otəkəike mərəkin,† kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, məmə ilat min, nıkilat otagian otagian, tahmen əm məmə io nıkkik tətagien. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ məto-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,§ tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakah-tosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən

† **17:10:** Jon 16:15 ‡ **17:11:** Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30

§ **17:12:** “Ematipal wir,” nıpətin u, ematehm wir məmə nat kit təsərəkınən, mol protektem elat. * **17:12:** Jon 6:39 † **17:12:**

Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ **17:14:** Jon 8:23; 15:19 § **17:14:** 1 Pita 2:11

mərəkin ilat. Ik onakıpal wir* olat.† 16 Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat mın sənəmə netəmim rəha nətueintən. 17 Rəham nəghatən in nıpahrienən rafın. Onəkol rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham mōtasim motətuatıp.‡ 18 Ik nəmahl-ıpa io, ekuwa e nətueintən u,§ kən e nolən kitiəh əm, io enatahliarəp mın ilat, kotuwın e nətueintən.* 19 Kən io iatos-ıpinə atıp io məmə iakatasim o nolən nalpəkauən rəham,† məmə ekasitu e netəm mın u, məmə ilat mın okotasim motətuatıp, kən ilat netəmim pahrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

20 “Io esəfakən əm o netəm mın u, məto iatəfak mın o netəm mın u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm mın u. 21 Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafın okotuwa kitiəh əm, tahmenpən əm məmə inun kilau kitiəh əm, kən iakətatıgpınə lam, kən ik nəkətatig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiəh əm kitat mın ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ıpa io.§ 22 Ik nınəmos-ıpa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiəh əm tahmen əm məmə kilau kətioal kitiəh.† 23 Iakətatig e nıkilat, kən ik nəkətatig

* 17:15: “Onakıpal wir,” nıpətin u, otehm wir məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. † 17:15: Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17 * 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20

lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiaħ əm e natimnat min rafin məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik nəmahl-ipa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netənim‡ tahmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io min ekuwin ikin, § məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io aypən agin nian nətueintən u təmatikə əh.†

25 “Tata, ik nakətuatip agin.‡ Netənim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik, § məto io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmə ik nəmahl-ipa io. 26 Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wir ik,* kənu io, oiakatakəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikəən rəham otinip wir nikilat,† kən məmə io atip oiakətatig e nikilat.

‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26 * 17:24: Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitə (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netənim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uhgın, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aypən nətueintən tapanatig. † 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25: Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6 † 17:26: E ves u, nipətin kəiu. Kitiaħ, Iesu tatəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan min netənim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Məto in tatəfak min məmə rəhan netənim min okotolkeike ilat min tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike Iesu.

Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

*Tikimır mın rəha Iesu kəmotuwa motaskəlīm in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;*

Luk 21:47-53)

¹ Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimın-pən entənıpən-pən e noanapinat kit, nərgın un, Ketrön. Kən ikın əh, kəmahwınu kit ikın. Kən Iesu ne rəhan netəmim mın kəmotuwın e niki nig mın əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimır mın, in tınıtun rəkis ikın əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan mın netəmim ilat koatuəfimın ilat mın ikın.* ³ Kən pris asol mın ne Farisi mın kəmotahl-ipən mopael mın itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgın kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm mın əh ilat mopael mın neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwın e niki nig olif əh. İlat koatəmık noanisiə, ne lait mın, ne natimnat rəha nəluaginən.†

⁴ Iesu tınəmitun rəkis məmə natimnat mın u, in otuwa tol nulan, məto in təmaliwək muwın olat, kən mətapəh olat məmə, “?İtəmat noategəs-in pah un?”

⁵ İlat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgın u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat

‡ **17:26:** Jon 15:9; Rom 5:5 * **18:2:** Luk 21:37; 22:39 † **18:3:** Wək 1:16 ‡ **18:5:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8

min.) ⁶ Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷ Kən Iesu tatig mətapəh mīn olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netənim mīn u, koatuwin latuənu.” ⁹ In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tinəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm mīn u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹ Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mītun məmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgīn in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

* **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12

* **18:11:** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike mītun məmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatan məmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimaa nəghatən, nīpətin u, məmə Iesu tategəhan-in məmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalpinən kəm in o nolən rat mīn rəha netənim rafin.

† **18:11:** Mat 20:22

Ilat kəmotiləs Iesu motuwın tətul aupən e niġanəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54)

¹² Kən mopael mın rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mın rəha netəm Isrel, kəmotaskəlīm Iesu, kən motəlis ətain nelmın. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwın tətul e niġanəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol aġin e nup əh.‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwir pik məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis. §

Pita təmən məmə in təruru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mın rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mın rəha Iesu, pris asol aġin in titun wir. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol aġin un. ¹⁶ Məto Pita in təmətətul əm e ket. Kən etəmim kit mın u rəha Iesu, itəm pris

‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol aġin mın kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təməte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol məmə etəm tatol pris asol aġin, okəike katiləs-ipər nitain, məmə suah kit in otəsərəmərən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmos-ipər Anas məmə in otuwa pris asol aġin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iəhau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfas məmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nərəmərən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol aġin. § **18:14:** Jon 11:49-51

asol agin titun wir, in tæmiet muwa ihluæ, kæn mæn-
ipæn kæm pætan u itæm tatætul o ket. Kæn in tæmit
Pita mian imæ. ¹⁷ Kæn æmun, pætan un itæm tatætul
o ket, tæmæplan Pita kæn tætapæh ron mæmæ, “?Ei, ik
min un etæmim ræha suah æh?”

Mæto Pita tæmæ, “Kæpæ, sænæmæ io ræhan etæmim.”

¹⁸ Kæn e nian æh, in nian ræha nætæpæn, kæn
iolwæk min ræha pris asol agin, ne mopael min,
ilat kæmotasiepæn e noanæmkilip e nigæm, kæn
moatætul titælau in, moatæto. Kæn Pita min, in
tæmuwin motætul, moatæto nigæm.

Pris asol agin tæmæghat

kæm Iesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luk 22:66-71)

¹⁹ Kæn pris asol agin tatætapæh-in natimnat min o
Iesu. Tatætapæh o netæmim min ræhan ne næghatæn
min ræhan itæm tæmatæn matægætun ilat lan.*

²⁰ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io ematæn
ræhak næghatæn min e niganæmti netæmim. Nian
rafin, iatægætun netæmim lan, æpæh e nimæ min
ræha nuæfimînæn, kæn æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn,
itæm netæm Isrel koatæpælæh ikîn nian rafin. Io
esæhluaig-inæn ræhak næghatæn min. ²¹ ?Tæhrol
nakætapæh-in nulan kæm io? Tæwir mæ nakuwin
mætapæh o netæm kæmoatæto ræhak næghatæn min.
Tæwir nakuwin mætapæh o næghatæn min un emæn-
ipæn kæm ilat. Ilat kotitun wir natimnat min u itæm
ematæn.”

* **18:19:** Nat ærnapin mæmæ Kaiæfæs in pris asol agin e nup æh (ves
13), mæto Anas in tatos æh nepætæn ræha pris asol agin kit, mæto-inu
in pris asol agin aupæn ikîn. Kæn ves u tatæghat-in Anas. (Jon 18:24;
Luk 3:2; Wæk 4:5-6).

²² Nian Iesu tæmatæn næghatæn əh, kæn mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgïn, in tatətul əh-ikin, tæmem nikapïn, kæn mæmə, “?Nakatæn nulan e pris asol agïn o naka?”

²³ Kæn Iesu tən-ipən kəm in mæmə, “Okəmæ emæn næghatæn neen itəm tæsətuatipən, təwïr mæmə onakən-iarəp. ?Məto okəmæ rəhak næghatæn mïn kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kæn əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwïn o pris asol agïn u Kaeafas. Kæn tatəmïk mætmætïg əm nol itəm kəmælis lan.

*Pita tinən mïn mæmə
tərru Iesu*

*(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;
Luk 22:58-62)*

²⁵ Kæn Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kæn koatətapəh ron mæmə, “?Ei, ik mïn un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita tæmə, “Kəpə, sənəmæ io rəhan etəmim.”

²⁶ Kæn əmun, iolwək kit rəha pris asol agïn, in noanol kit rəha suah u Pita tæmətətip matəlgïn aupən, in tæmən mæmə, “?Nïkik təht mæmə eməplan ik itəmat mïn əpəh e nïki nahwïnuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita tæmə, “Kəpə. Sənəmæ io.”

Kæn roiu agïn-əh mïn, mənïg kit tïmnən.†

Iesu in tæmätul aupən e nïganəmtï Pailat
*(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
Luk 23:1-5)*

²⁸ Kæn laulaugin agïn-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwïn e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit

† 18:27: Jon 13:38

rəhalat, ilat kəsotuwınən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmə okotuwın imə, kən ilat koatən məmə ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ 29 O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in tāmiet e rəhan nimə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kən in təmətapəh məmə, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

30 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah u in təsətghlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

31 Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir məmə itəmat onəkotiləs in motuwın, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou mın rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmə kitun nohamnuən etəmin.” 32 Iesu təmatən aupən məmə in otimis nəhlan,§ kən natimnat mın u kəmol məmə nəghatən mın u rəhan okotuwa motol nipahrienən.

33 Kən əmun Pailat tuwın mın imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in niganəmtin, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

34 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmin koatən-ipinə io kəm ik?”

35 Kən Pailat tən-ipən məmə, “?Təhrol? ?Ik nikim təht mə io etəm Isrel kit? Netəmin imam ikın əm

‡ 18:28: Jon 11:55 § 18:32: Iesu təman məmə in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmə netəm Isrel, ilat kotol mihin. * 18:33: Mat 2:2; Luk 23:2-3

ne pris asol mīn rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmə, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmə io kig kit tahmen e kig mīn rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim mīn okotəmou, motoh netəm mīn un itəm kotolkeike məmə okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “? Məto nīpahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən məmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiah əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nīpahrienən.‡ Kən etəmim itəm nīkin tagien məmə otətəu-pən nīpahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nīpahrienən?”

Pailat təmakil məmə Iesu in təike mīmīs

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kən Pailat təmiet mīn muwīn mehm netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat məmə, “Io esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən məmə suah u təmərəkīn lou.* ³⁹ Məto e nolən rəhatəmat, e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nian rafin iatikīs suah kit mahl-iarəpən e kalapus. ?Kən təhrol? ?Itəmat nakotolkeike məmə io ekegəhan-in kən mīkīs kig rəha netəm Isrel?”

⁴⁰ Kən ilat kotagət əfəməh motən məmə, “!Kəpə! ! Itimat ekotapəs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iakləh kit, kən in təmatəluagin

† **18:36:** Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ **18:37:** Jon 3:32 § **18:37:** Jon

8:47 * **18:38:** Luk 23:4

matohamnu itəm məmə otəhg-iarəp kapman rəha Rom.†

19

¹ Kən Pailat təmos-ipən Iesu e nelmi rəhan mopael mīn, kən ilat kəmotalis-alis.* ² Kən kəmotəmīk nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kən motuwīn-in-pən kot əfəməh kit kəm in, tol nəgui-naris lan, tahmen e kot rəha kig. ³ Kən ilat motuwa ron, moatol mīləh lan, kən moatən məmə, “Ik u inu, kig rəha netəm Isrel. Itimat ekotos-ipən nisiaiien kəm ik.” Kən ilat moatem-pən əm nikapīn.

⁴ Kən Pailat tiet mīn muwīn ihluə, kən matən-ipən kəm netəmim məmə, “Ei, netəmim. Io ekahl-iarəp mīn suah u tuwa ihluə, məmə itəmat onəkotəplan-tu məmə io esehmən nolən rat lan ne.” ⁵ Kən Iesu təmīet mīn muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmōl e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kig, kən matuwīn e kot əfəməh tol nəgui-naris, tahmen e kot rəha kig, kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “!Netəmim! ! Otəplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Məto nian pris asol mīn ne mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn kəmotəplan, ilat kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau! !Okəht-ipən e nig kəməluau!”†

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəla, itəmat pīsīn əm, otīləs motuwīn, motəht-ipən in e nig kəməluau. Məto io esəplanən nolən rat kit ne lan.”

† 18:40: Wək 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5 † 19:6: Wək 3:13

7 Məto ilat kotəmə, “Rəhatimat kit əh-ikin lou tatən məmə in otəkəike mīmīs, məto-inu in tatən məmə in Nəti Uhgın.”‡ 8 Kən nian Pailat təməto nəghatən u, in təməgin pik təhmīn mīn. 9 Kən in təmatig muwīn mīn imə, mətapəh o Iesu məmə, “? Ik etəm hiə?”§

Məto Iesu təsuhalpīnən rəhan nəghatən. 10 Kən Pailat tən-ipən kəm in məmə, “? Təhrol nəsən-ipamən kəm io? ? Ik nəsitunən məmə io iatos nəsanənən məmə ekahl-iarəp ik, kən matos mīn nəsanənən məmə okəht-ipən ik e nig kəməluau?”

11 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə Uhgın təməsolən nat u, okol ik onəsos aɡin-əhən nəsanənən məmə onakakil io.* Tol nəhlan, nolən rat rəha suah un itəm təmos-ipinə io e nelməm, in tərət məprəkis-in rəham.”†

12 Kən tətuoun e nian əh, Pailat təmolkeike məmə otikis Iesu. Məto netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel koatagət əfəməh moatən məmə, “Okəmə nakikis suah u mahl-iarəp, kən ik sənəmə etəmim rəha Sisa. Etəmim u itəm tatən məmə in kig, in tikimīr rəha Sisa.”

13 Kən nian Pailat təməto nəghatən u, kən təmit Iesu muwa mīn ihluə. Kən in təmuwīn e ikin kit, nərgin un, Lou Kəpiel Epīn-Epīn, e nəghatən Isrel,

‡ 19:7: Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 § 19:9: Pailat təmətapəh nəhlan o nītunən məmə okəmə naka Iesu in uhgīn əkəku kit, o okəm-naka nīkin tatəht məmə Iesu in etəm e nəptən pīsīn kit kən etəm pīsīn kit in otakil nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tīnuhalpīn rəkis rəhan nəghatən, məto Pailat təməsənən nīpahriənən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * 19:11: Rom 13:1 † 19:11: Jon 18:30; Wək 3:13

in Kapata,‡ kən matəpələh-pər jea rəha nakilən. 14 Tīnuəkīr mītgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenəən o nolən lafet rəha Nuhagego-inən.

Kən Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel məmə, “! Ei netəm mīn əpə! !Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”§

15 Məto ilat kəmotagət əfəmäh, motən məmə, “! Ohamnu! !Ohamnu! !Əht-ipən e nig kəməluau!”

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nakotolkeike mə io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəməluau?” Məto pris asol mīn kotəmə, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

16 Kən Pailat təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmilat, məmə mopael mīn rəha Rom okotuwīn motəht-ipən e nig kəməluau.

*Mopael mīn kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Luk 23:26-43)*

Kən ilat kəmotiləs Iesu motuwīn. 17 In tatiləs nig kəməluau rəhan,* matiet matuwīn ikin kit mīn, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nīpətīn u, “Louipīl-uipīl.” 18 Kən ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotatig motəht-ipən mīn etəmim kəiu, kit e nīkalīn matip, kit e nīkalīn mol, kən Iesu in tatəkul ilugīn elau.

19 Kən Pailat təmən kəte rəkīs nəghatən kit, kīlās kan kəht-ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən u tatən məmə, IESU, ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM

‡ 19:13: Kapata in ikin kit kəməlīn kəpiel itəm tepin-epin mīn ikin, kol tahmen əm e simen itəm kəməhləkīn. § 19:14: Jon 19:19,21-22 * 19:17: Luk 14:27

ISREL.† 20 Kæn netəm Isrel tepət, ilat kotafin nəghatən u, mətō-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu ikin, in iuəhkir əm o taon.‡ Kæn nəghatən u, kəməte rəkis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris.

21 Kæn pris asol mīn rəha netəm Isrel, kəmotuwīn motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsətəən məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwīr mə onakəte ilə məmə, ‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’ ”§

22 Mətō Pailat təmə, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopael mīn kəmotoor natimnat rəha Iesu

23 Kæn nian mopael mīn kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kæn motəmīk rəhan natimnat, kæn kəmotoor ilat nəmtin kuwīt, mətō-inun mopael mīn ilat kuwīt. Mətō kot əfəməh rəhan, etəmim itəm in təmōl nīməhan, in təmīsīlpīn-ilpīnən nīməhan lan, in təmōl apiəpiə əm nīməhan əh.

24 Kæn mopael mīn u kīnotən-ən kəm ilat mīn məmə, “Ei, təsəwīrən məmə okotearəsin nat u. Təwīr məmə okotatipin əm tais ron. Kæn etəm tatol win lan, in tītōl rəhan u kot.” Nat u təmiet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn tuwa mol nīpahrienən, u təmən məmə,

“Ilat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. Ilat kəmotoor elat mīn.

Kæn ilat kəmotatipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat mīn əh.”*

Kæn tol nəhlan, mopael mīn kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

† 19:19: Jon 19:14,21 ‡ 19:20: Hip 13:12 § 19:21: Jon 19:14

* 19:24: Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37

25 Kæn iuæhkîr æm o nig kæmæluau ræha Iesu, nîpîtan kuwit kæmoatætul æh-ikîn. Mama ræha Iesu, ne pia ræhan mama, ne Meri kit mîn, pætæn ræha Klopas, kæn iahunin kit mîn Meri pætæn Maktala.‡

26 Kæn nian Iesu tæmæplan ræhan mama ne suah un itæm in tolkeike pik§ katuætul e nîkalîn, kæn tæn-îpæn kæm ræhan mama mæmæ, “!Pætæn, nætîm un!”

27 Kæn mæn-îpæn kæm suah u mæmæ, “Ik ræham u mama.” Kæn tætuoun e nian æh, suah u tæmit pætæn un mian iman ikîn, kæn in tæmatehm wîr in, tahmen e ræhan mama ætuatîp.

Iesu tînimîs

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;

Luk 23:44-49)

28 Kæn uarisîg lan, Iesu tæmitun mæmæ wæk mîn itæm in tæmuwa mæmæ otol, tînol namnun rækis.* Kæn o nolæn næghatæn mîn e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn lan, in tæmæn mæmæ, “Enoaoa.”†

29 Kæn pesîn ækæku kit æh-ikîn tatæpælæh, kæmiuw-pæn wain lan u tagîn. Kæn îlat kæmotîlæs nat kit tame-ame tahmen e katæn, kæn moteer-pæn e wain un, kæn motatu-pæn e nelmi nig katæn mæ hisop, kæn motîlæs-îpær tuwîn iuæhkîr o nohli Iesu, mæmæ otîrim. 30 Kæn nian in tæmænîm wain u mæsîn, kæn mæmæ, “!Natîmnat rafîn tînol namnun!”‡

Kæn tæmætag-îæhau, megæhan-in-pæn ræhan namegæn tiet, kæn mîmîs.

Suah kit tæmaru nîkali Iesu

‡ 19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 § 19:26: Jon tatæn atîp æm in mæmæ, “suah un itæm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * 19:28: Jon 17:4 † 19:28: Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ 19:30: Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenəən, məto-inu okən lawigin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotolkeikeən məmə nıpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwın motətapəh o Pailat məmə otahl-ipa rəhan mın netənim, kotuwın, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalimis uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkis nıpətiləhal. ³² Kən mopael mın kəmotaupən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal Iesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o Iesu, motəplan məmə in tinimis rəkis. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin. ³⁴ Kən mopael kit təmaru əm nikalın e rəhan nıro,* kən roiu aɡin-əh, nita ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nıpətin.† ³⁵ (Kən suah kit əh-ikin tatətul,‡ in təmehm natimnat mın u e niganəmtin. Kən nəghatən mın rəha suah u, in tətuatip, kən in titun məmə in tatən pahrien. Kən in tatən-iarəp məmə itəmat mın onəkotitun motahatətə lan.) ³⁶ Natimnat mın u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan,§ u tatən məmə,

§ **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatip e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən. * **19:34:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 † **19:34:** 1 Jon 5:6-8 ‡ **19:35:** Aposol Jon itəm təməte naoa u, in tatəghat-in atip əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24).

§ **19:36:** Jon 19: 24,28,37

“Okol nikilikilin kit tāsītəgītən.”* 37 Kən nəghatən kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Ilat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənim Iesu

38 Kən uarisig e natimnat mīn u, etəm Aramatia kit, nərgīn u, Josep. Josep u, in etəmim kit rəha Iesu, mətə tatəhluaig-in nat u, mətə-inun tatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel.‡ In təmuwīn məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tiləs-irəkis nīpətī Iesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in, kən in təmuwīn mīləs-irəkis. 39 Kən Nikotimas, u aupən in təmuwīn məplan Iesu lapīn,§ in təmuwīn ilau Josep. In tatītōl kətīm kit, təmərīoah e nat pien-pien mīn u mīr ne alos. Kətīm u təfigəm tahmen e tate kilo.

40 Kən ilau kəmiələs-irəkis nīpətī Iesu, mualpin e nīməhan wīr kit, nərgīn u linēn. Kən ilau kəmīoalpən mīr ne alos e nīməhan u, tahmen ətuatīp əm mə inun netəm Isrel kotalpin mihīn nīpətī etəmim, moatītənim. 41 Kən ikīn əh kəməht-īpən Iesu ikīn e nīg kəməluau, kəmāhwīnu ikīn, kən e ikīn əh, nīpəg kəpiel kit əh-ikīn, itəm katītənim itəm ikīn. Kən ikīn əh, kəsītənim-pənən əh suah kit ikīn. 42 Kən ilau kəmuələhəu-pən nīpətī Iesu e nīpəg kəpiel u, mətə-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-

* **19:36:** Iesu in tahmen e Nətī Sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən kən nītan otosmegəh netəmim rəha Uhgīn. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətəgəhlən nikīlkīli nenətī sipsip mīn itəm katōh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitīəh əm, nikīlkīli Iesu kit, təməsītəgītən. Sam 34:20.

† **19:37:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 ‡ **19:38:** Jon 7:13 § **19:39:** Jon 3:1-2; 7:50

əpenə lan o Sapat,* kən nɪpəg kəpiel itəm katitənɪm itəm ikɪn, in iuəhkir əm.

20

Iesu tinəmegəh mɪn

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin aɡɪn, titapɪnəp-apɪnəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwɪn e nɪpəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nɪpəg kəpiel lan, in kəmahwɪn rəkis. ² Tol nəhlan, kən in təmaɪu mɪtəlɪg muwɪn o Saimon Pita ne etəmɪm u kit mɪn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pɪk, kən mən-ɪpən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotɪləs-irəkis nɪpətɪ lərəməərə əpəh e nɪpəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nɪpətɪn.”

³ Kən Pita ne etəmɪm kit mɪn u rəha Iesu, kəmiəɪet mətɪan məmə okuəplan nɪpəg əh.

⁴ Kəmuəɪu əsanən mɪan, məto suah u kit in təmaɪu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwɪn əpəh nɪpəg u ikɪn. ⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan nɪməhan wɪr u lɪnən tatəməhl, məto in təməsuwɪnən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmɪet-arəpa mɪn, kən megupən uəhai əm imə e nɪpəg kəpiel u, kən təməplan nɪməhan u koatəməhl, ⁷ kən məplan mɪn nɪməhan u kəmotəlpɪn rəhn-kapə Iesu lan aupən. Nɪməhan u, in təsəməhl-pənən ɪlat nɪməhan mɪn un neen, məto in kəmaɪu-əɪu wɪr kələhəu pɪsɪn. ⁸ Etəmɪm u rəha Iesu itəm təmaupən, in mɪn təmuwɪn imə e nɪpəg kəpiel, kən in təməplan natɪmnat mɪn u,

* **19:42:** Əplan-tu futnot e 19:31. * **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25

kən in təmatahatətə məmə Iesu tınəmegəh min.
 9 (Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə Iesu otəkəike
 məmegəh min e nīmīsən, mətō ilat kəsotitun wīrən
 əh nəghatən əh.)†

*Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu
 (Mak 16:9-11)*

10 Kən etənim mil un rəha Iesu kəmiatəlig
 mətian imələu ikin, 11 mətō Meri in tatətul
 iuəhkīr e nīpəg kəpiel u mətāsək. Kən nian in
 təmətāsək əh, kən məməhl-əməhl mətūag-pən
 əpəh e nīpəg. 12 Kən əmun təməplan nagelo kəiu
 əpəh imə. Natīmnat rəhalau in tərūən tərūən.
 İlau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin.
 Kitiəh tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiəh e
 nəme nelkīn.

13 Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?
 İk natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau
 məmə, “İlat kəmotiləs-irəkīs nīpəti İərəmərə rəhak,
 kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

14 Nian in tınən rəkīs nəghatən u, kən meirair,
 kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətō in
 təruru məmə Iesu. 15 Kən Iesu təmətapəh ron
 məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?İk nategəs-in
 pah?” Mətō pətan u, nīkin təht məmə okəmə naka
 suah u itəm tatitasilin nahwīnuən, kən in təmən-
 ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmīləs-
 irəkīs nīpətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-
 tu kəm io, pəs io ekuwīn mīləs.”

16 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Meri.” Kən Meri
 təmeirair, mətəg-pən məplan, kən məmə, “!

† 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək
 2:24-28

Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nīpətin təmə, “Rəhak İəğətun.”)

¹⁷ Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saskəlīmən io, məto-inu io esuwīnən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Məto ik, uwīn, mehm piak mīn kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in mīn rəhatəmat Tata. In Uhgīn rəhak, kən in Uhgīn mīn rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwīn məplan netəmim mīn rəha İesu, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “!Suah mīn əpə! !Io eməplan İəməmə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən mīn itəm İesu in təmən-ipən kəm in.

Netəmim mīn rəha İesu kəmotəplan İesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim mīn rəha İesu kəmotərgəfīmīn ilat mīn əpəh e nimə kit, kən mōtahtosig e toa motol lok lan, məto-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, İesu təmuwa mətul ilugīn elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”‡ ²⁰ Kən in təmurapik nelmīn kən mol-pən nīkalīn kəm ilat, kən nīkilat təmagien pik məto-inu kīnotəplan İəməmə.§

²¹ Kən İesu tən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.* Tol mə rəhak Tata təmahl-ipa io,† e nolən kitiəh əm io etahl-ipən itəmat nakoatuwīn e nətueintən.”‡ ²² Kən nian in tīnən rəkis nəghatən u, kən in təmehag-pən elat,

‡ **20:19:** Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § **20:20:** Jon 16:19-22

* **20:21:** Jon 20:19,26 † **20:21:** Jon 3:17 ‡ **20:21:** Mat 28:19; Jon 17:18

kən məmə, “Itəmat, otos Narmīn Rəha Uhgīn. §
 23 Okəmə nəkotaluin nolən rat rəha etəmim, kən
 Uhgīn mīn in otafəl rəkis nolən rat rəhan. Məto
 okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etəmim,
 kən Uhgīn otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”*

Iesu ne Tomas

24 Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgīn u
 Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmīkə e
 nian Iesu təmīet-arəpa olat. 25 Kən in mīn neen,
 ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan
 rəhatat Iərəmərə!”

Məto Tomas təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə
 ekəplan nəme nil e nelmīn mil, kənu ekek e
 noanelmīk, kənu mea-pən e nəme niro e nīkalīn,
 kənu panahatətə lan. Məto okəmə esəplanən, okol
 esahatətəən lan.”†

26 Kən tinos wik kitīəh rəkis, netəmim mīn rəha
 Iesu koatəpələh mīn əpəh imə, e nīmə kitīəh əm,
 kən motahtosiḡ e toa, motol lok. Kən Tomas
 əh-ikīn ilat mīn. Nat əpnarīn kəmol lok e toa,
 məto Iesu tatīḡ muwa mīn mətul iluḡīn elat mən-
 ipən məmə, “Pəs nəməlinuən tətatiḡ otəmat.”‡

27 Kən mən-ipən kəm Tomas məmə, “Əplan-tu
 nelmək. Wa mek e noanelməm. Kən məḡ-ətuatīp-
 in nelməm kən mea-pən e nəme niro u e nīkalīk.
 Səmik mətmətīḡən rəham nahatətəən rəun, məto ik
 onəkəike mətahatətə lak.”§

28 Kən Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Ik rəhak
 Iərəmərə, kən ik rəhak Uhgīn.”*

§ 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2

* 20:23: Mat 16:19; 18:18 † 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon
 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Əpən 4:11

29 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəmahatətə lak, mətə-inu nəməplan io.† Məto netəm min un kəsətəplanən io, kən ilat kotahatətə lak, ilat okotos nəwīrən pahrien, nīkilat tagien pahrien.”‡

Naoa u, kəməte məmə netəmim okotahatətə e Iesu

30 Iesu təmöl nəmtətin min tepət e nīganəmti rəhan netəmim, itəm kəsətə rəkisən e naoa u.§
31 Məto kəməte nəghatən min u məmə itəmat onəkotahatətə* məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa, inu Nəti Uhgīn. Kəməte nəhlan, məmə itəmat onəkotos nəmegəhən e nərgīn, mətə-inu itəmat noatahatətə lan.†

21

Iesu təmöl əp in kəm rəhan netəmim ilat sepīn

1 Uarisīg e natimnat min u, Iesu təmöl əp min in o rəhan min netəmim,* əpəh e nīməkləkil e nīkali lek asol, katən mə Lek Kalili.† Kən təmöl əp in nulan.
2 E nian əh, netəmim min u rəha Iesu kəmotaliwək kitīəh: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in məmə Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalili iman latuənu Kena, ne nəti Sepeti mil,‡ ne etəmim mil kəiu min rəha Iesu. 3 Saimon Pita tən-ipən olat məmə, “Io enatuwin ekatīpin net.”

Kən ilat kotəmə, “Itəla, pəs kitat rafin kotuwīn.” Kən ilat rafin kəmotatite, motuwīn e pot kit. Kən

† 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25

* 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə Lek Taepirias, in nərgī Lek Kalili kit min. ‡ 21:2: Nəti Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in təmətə naoa u.

Pita təməpeg rəhan natimnat o wək. Kən ilat kəmotuwīn, motatipin net, motətoarus tian. Məto kəsotosən nəm kit ne. §

⁴ Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, məto rəhan mīn netəmim, ilat kotəruru məmə Iesu.*

⁵ In tətəpəh olat məmə, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmə, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəla, otatipin-pən-tu net e matip ikin e nīkali pot u, kən onəkotiuw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp net, əmun, mīnotəruru niuw-pərən, məto-inu net tinər mīnər mīnərīoah e nəm. †

⁷ Kən suah u itəm Iesu tolkeike pīk, in tən-ipən kəm Pita məmə, “!Ei! !Iərəmərə ətuatip əh!” Kən nian Pita təməto nəghatən u, təmətəut uəhai əm, kən mətipən itəhəi, meai muwīn ipar. ⁸ Kən netəmim mīn u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apon təmərīoah e nəm, məto-inu bot in iuəhkīr əm məsīn o nīməkləkīl, tah-men əm hanrit mita. ⁹ Kən nian ilat kəmotuwīn ipar, motəplan nīgəm əkəku kit əh-ikin, nəmtahlīn tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikin, katuwan e nīgəm, ne pīret əh-ikin. ¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Otəmīk nəm mīn un neen itəm nəmotos motuwa.”

¹¹ Kən Saimon Pita təmuwīn mīn e pot, kən mewkəkan net muwīn əpəh ipar. Net u tərīoah e nəm asol mīn, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kən nat əpnəpīn məmə net u təmərīoah pəp e nəm, məto in təməsəhapən. ¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwa motagwən.” Kən ilat kit nīkin

§ 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7

təsəhtən məmə otətapəh ron məmə, “?Ik pah un?” mətə-inu ilat kinotitun əsas məmə in İərəmərə.
¹³ Kən İesu təmos pıret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mın nəm.

¹⁴ Kən inu, nian tatol kışil lan, itəm İesu təmol əp in o rəhan mın netəmim uarisig e nian in təmimıs, kən məmegəh mın.‡

İesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kinotagwən rəkis, İesu təmətapəh o Saimon Pita, məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io taprəkis-in netəm mın un?” Pita tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, İərəmərə, ik nəkitun məmə io ekolkeike pıik ik.”§

Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “İtəla, ik on-akatagwən rəhak nenəti sipsip mın.”

¹⁶ Kən İesu tatig mətapəh mın ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm İesu məmə, “Əwəh İərəmərə, ik nəkitun məmə iakolkeike ik.”

Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “İtəla, ik on-akatehm wır rəhak sipsip mın.”*

¹⁷ Kən mətau kışil lan, İesu tatig mətapəh mın ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kən Pita, nıkin təmahmə, mətə-inu İesu təmətapəh ron mau kışil, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, ik nəkitun natımnat rafın.‡ İk nəkitun məmə io ekolkeike ik.”

Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “İtəla, ik atagwən rəhak sipsip mın.

‡ **21:14:** Jon 20:1,19,26 § **21:15:** Mat 26:33-35; Jon 13:37-38

* **21:16:** Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3

† **21:17:** Jon 13:38 ‡ **21:17:** Jon 16:30

18 “Nipahrienən agin u iatən kəm ik məmə, aupən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atip rəham kətəut, kən mətaliwək matuwın ikin min rafin itəm nakolkeike məmə nakuwın ikin. Məto nian ik onakaguıhl, onakəg-ətuatip-in nelməm, kən etəm pisin kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikin ik nəsolkeikeən məmə nakuwın ikin.” 19 E nəghatən u, Iesu təmaupən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otimis, kən rəhan nımisən, § in otələs-ipər nərgi Uhgın.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmolkeike pik

20 Kən Pita teirair məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmiəu-iəu muwa iuəhkir o Iesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən matətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimır min?”‡

21 Nian Pita təməplan in, kən tətapəh o Iesu məmə, “?Iərəməərə, məto tahro e suah əh?”

22 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwın mətoarus nian iakitəlig-pa min, ik onəkıtun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

23 Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikin katən titəlau-itəlau e piatat min məmə, “Etəmim u rəha Iesu otəsımisən,” məto Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsımisən.

§ 21:19: Katən məmə e nup tate min tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau. * 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † 21:19: Mat 4:19; 16:24 ‡ 21:20: Jon 13:23,25 § 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24

In tāmən əm məmə, “?Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətoarus-pən iakitəlig-pa mīn, ik onəkītun o naka?”

²⁴ Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitiah əm itəm tatən-iarəp natimnat mīn u,* kən in məte rəkis nəghatən mīn u. Kən itimat ekotitun məmə nəghatən mīn u tatən, in nīpahrienən əm.†

Namnun nəghatən

²⁵ Kən natimnat tepət mīn əpəh ikin itəm Iesu təmol‡ kən okəmə netəmim kəpoatəte rəkis natimnat mīn u ilat rafin e naoa mīn, io, nīkik təht məmə rum otikə e nətueintən rafin o nəlīnən naoa mīn u.

* **21:24:** Jon 15:27 † **21:24:** Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” məto in tatən əm in pīsīn əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ **21:25:** Jon 20:30

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b